

Toen Top van
School
kwam

door
Nel Verschoor-van der Vlis ~

TOEN JOP
VAN SCHOOL KWAM

PENTEKENINGEN VAN G. D. HOOGENDOORN

NEL VERSCHOOR-VAN DER VLIS

TOEN JOP
VAN SCHOOL KWAM

DERDE DRUK

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

De zon staat recht in het vierkante hoge schoollokaal. Een vogel zingt hard en helder in een boom, die een zwarte arm uitsteekt naar de grote vierkante ruit.

De lucht daarboven is klaar blauw, zonder wolken.

Meester Van Dam zit achter zijn lessenaar, vooraan de klas.

Hij kijkt even langs de rijen en zegt dan: „Willen Henk van Vliet, Arie Zoet, Wilhelmina de Raadt en Johanna van Doorn straks even wachten? Eerbiedig.”

De zevende klas sluit de ogen en vouwt de handen.

Jop van Doorn sluit ook de ogen en vouwt de handen.

Een van haar donkere vlechten glijdt over haar schouder naar voren, als ze haar hoofd buigt. Ze hoort niet alles wat de meester zegt vanmiddag. Ze hoort eigenlijk nog zijn woorden van daarstraks: „Willen Henk van Vliet, Arie Zoete, Wilhelmina de Raadt en Johanna van Doorn straks even wachten?”

Altijd, als er iets bijzonders is, zegt meester hun namen voluit.

Johanna van Doorn vreemd klinkt dat

Ze wordt plotseling getrokken door de ernstige stem van meester Van Dam. „Heere, ga Gij met ons, overal waar wij heengaan. Ook nu er vier van ons ons gaan verlaten. Zonder Mij kunt gij niets doen, hebt Gij ons gezegd. Leer Gij hun dat beseffen.”

De gedachten van Jop van Doorn dwalen weer af. Morgen zit ze hier niet meer, morgen is ze thuis.

Ze wou zo graag

Ze slikt moeilijk en kucht even. Dan slaat ze de ogen op.

„Amen,“ heeft meester Van Dam gezegd.

Een beetje verlegen blijven de vier achter in het lokaal.

De anderen lopen naar de deur, rij voor rij.

Sjoukje van Deursen blijft even staan bij de bank van Jop.

„Ik ga maar, Jop.“

Jop knikt, ze kijkt Sjoukje na, die het lokaal uitloopt, in de gang een hand opsteekt en dan verdwenen is.

Haast onmerkbaar zucht ze even en kijkt het lokaal rond, dat leger en leger wordt.

Ze legt onwillekeurig de handen op de bank voor haar en denkt:

Wie zit hier morgen? Als ik er niet meer ben?

Nu is er niemand meer in het lokaal dan zij vieren.

Meester Van Dam kijkt naar hen.

Zouden die kinderen het begrijpen, dat hij het werkelijk jammer vindt, dat ze weggaan? Jaren zitten ze nu bij hem.

En dan opeens, op een ogenblik, gáán ze weer. Weg uit deze school, onder zijn ogen vandaan. Het leven in.

„Kinderen, ik wilde jullie ieder een tekst mee naar huis geven, nu je weggaat van school, het leven in. Je moet hem maar goed bewaren. Ik heb de mijne ook nog van vroeger. Kijk es hier, Henk. . . .”

Henk van Vliet loopt uit zijn bank naar meester Van Dam. Hij is een stevige jongen met een paar sterke handen.

„Kijk eens, Henk, die is voor jou. Doe je best maar, jongen. Jij gaat morgen naar de smid? Steek je handen maar uit je mouwen. Je hebt een paar flinkel!”

Arie Zoete staat even later ook bij de lessenaar en gaat daarna met Henk van Vliet het lokaal uit.

„Willy en Jop,” zegt meester Van Dam.

Ze staan tegelijk op en lopen naar hem toe.

Er is een heel verschil tussen die twee.

Willy de Raadt is heel blond en klein, Jop van Doorn is lang en donker. Maar dat is het niet alleen.

Willy de Raadt is enig kind, haar vader verdient veel geld en ze hebben Willy erg verwend bij De Raadt. Ze kan heel slecht leren en is blij dat het vandaag haar laatste schooldag is.

Jop van Doorn is lang geen enig kind en veel geld hebben ze bij Van Doorn ook niet. En Jop van Doorn kan heel goed leren.

Ze staan nu naast elkaar bij de lessenaar.

Meester Van Dam steekt hun een hand toe: „Het beste met jullie, hoor, ik hoop je nog eens gauw weer te zien. Zo groot is 't hier niet, wat zeg jullie. Doe je best maar, Jop, houd je goed.”

Hij geeft hun allebei een tekst en kijkt hen na als ze het lokaal uitlopen.

„Wat staat er op de jouwe?” vraagt Willy.

Ze leest hardop: „Zonder Mij kunt Gij niets doen.”

„Ik vind de mijne mooier,” zegt Willy voldaan, „länger”

Jop hoort nauwelijks wat Willy zegt. Ze speurt de weg af. Is Sjoukje nergens meer te zien?

Ze had zo gehoopt. . . .

„Wat ga jij morgen doen?” vraagt Willy naast haar.

Jop vergeet Sjoukje een ogenblik, ze trekt haar schouders omhoog: „Och, dat weet ik nog niet. . . .”

Willy trekt een pruilmondje: echt vervelend kind eigenlijk, die Jop van Doorn. Ze gaat de andere kant op, hoor, ze krijgt toch nergens antwoord op.

„Dag hoor,” zegt ze plotseling.

„Dááág,” zegt Jop.

Ze loopt alleen verder. Maar opeens komt Sjoukje een zijstraat uit en loopt op een drafje Jop achterna. Ze steekt hartelijk haar arm door die van Jop: „Bèn je er al? Ik dacht dat het veel langer zou duren. Ik breng je tot de helft.”

Jops gezicht glanst nu weer van plezier.

Al is ze dan van school af, Sjoukje zal haar niet in de steek laten. Ze is heel anders dan Willy. Bij Sjoukje zijn ze ook rijk, net zo goed. Sjoukjes vader is dokter, hij komt dikwijls bij moeder.

Maar Sjoukje is nooit verwaand, ze zijn altijd heel goeie vriendinnen geweest.

„Wat heb je voor een tekst, Jop? Zonder Mij kunt ge niets doen. . . . Wat een mooie plaat, hè?”

„Ja.”

Het is zo warm buiten. Ze komen aan het eind van het dorp en gaan de landweg op, waar het huisje van Jop staat.

Als ze ongeveer op de helft zijn, staat Sjoukje stil.

„Ik ga terug, hoor, anders ben ik te laat thuis. Ik kom je gauw opzoeken. Dan vertel ik alles van school, hè? En als ik een mooi boek heb van de schoolbibliotheek, dan breng ik het jou ook.”

„Hè ja. . . .” zegt Jop.

Ze kijkt Sjoukje even na, als die teruggaat.

Dan gaat ze alleen verder.

Morgen is haar bank leeg in het lokaal. Er zal een ander op haar plaats zitten. Zij zal thuis zijn, bij moeder. . . .

Als moeder nu eens helemaal beter was en zij mocht wat gaan verdienen, ergens. . . . In een winkel of zo. . . .

Maar moeder is immers niet beter. . . .

Ze loopt daar maar in haar eentje, het is een klein half uur van school naar huis.

Daarginds ziet ze het landpaadje, dat, rechts van de weg, het land in loopt naar hun huisje.

Ze strijkt even met haar hand langs haar donker, golvend haar, dat in het midden gescheiden is en in twee vlechten neerhangt op haar rug.

Kijk, daar staat een reiger, vlak bij het water van de sloot. Hij moet achter die dikke struiken verborgen gezeten hebben.

„Jòpje!! Jòòooop!!”

Ze staat stil en kijkt opzij. Rietje komt een zijpaadje uithollen.

„Ha, Rietje! Waar kom je vandaan?”

„Ik heb een boodschap gedaan bij boer Van Zwieten, kijk maar.”

Rietje filt de boodschappentas omhoog, die aan haar hand bengelt.

„Nou zeg, grote meid, ga maar gauw mee naar moeder. Is moeder op?”

Rietje schudt haar korte krullebol: „Nee, moeder slaapt een beetje.”

Er trekt een zorgrimpel tussen Jops ogen.

Is moeder nù nog niet op? En het is al zo laat. Is moeder dan minder?

Ze trekt Rietje snel mee aan haar hand: „Kom maar, opschieten dan, hè?”

Rietje is de jongste, ze gaat nog niet op school.

In de verte staat het huisje.

Een klein grijs huisje is het met een laag strooien dak. Daarvóór staat de boerderij, waar vader werkt.

Ze moet daar even naar kijken. Altijd weer als ze die boerderij ziet, groeit het ontzag in haar voor dat geweldig grote huis, waar ze wel eens een enkele keer een boodschap moet doen voor moeder.

De gang is breed en van wit marmer, waarop je voetstappen zo hol en vreemd klinken, dat ze altijd weer blij is als ze buiten staat.

De boerin is wel vriendelijk en hartelijk, maar zo groot en statig, dat ze altijd een beetje verlegen wordt als ze vlak voor haar staat.

Zulke mensen, die in zo'n groot huis wonen, moeten wel heel veel geld hebben. En toch zou ze haar eigen huisje niet willen ruilen voor dat grote. Nee, vast niet. En haar moeder niet voor die grote, statige boerin. O, nee, nooit.

„Jop, hoor es, wat heb je daar?“

„Dit? O, een tekst, van de meester gekregen.“

„Ben je dan zoet geweest?”

Jop schiet in de lach: „Ik heb hem gekregen omdat ik voor het laatst op school was vandaag.”

„Voor het laatst? Ga je dan morgen niet meer? Helemaal en helemaal nooit meer? Jòp, hoor nou, nóóit meer?”

„Nee, Riefje, nooit meer.”

Ze gaan nu rechts het kleine zandpaadje in langs de boerderij naar hun kleine huisje daarachter.

Ze lopen het klompenhokje door en gaan het keukentje in. Zo komen ze in de kamer.

Moeder ligt nog op de ruststoel.

„Dag Moeder.”

„Zo, Jop, ben je daar? Ik zal maar opstaan, het is al laat.”

„Nee Moeder, blijf u maar liggen. Ik kan best. . . . Riefje, ga jij nog maar wat buiten spelen, kijk maar of Henk er aan komt.”

Zoals ze daar nu loopt en rommelt in de kamer, Jopje van Doorn, lijkt ze een klein zorgend moedertje, zo jong als ze is. Haar eigen verdriet is ze vergefen. Ze denkt aan moeder en aan de anderen, die straks thuis zullen komen.

„Ik geloof, dat de bonen gaar zijn, Moeder, ik zal ze maar afzetten en in kranten doen, hè?”

Als ze geen antwoord krijgt, kijkt ze om. Moeder is weer ingeslapen. Ze schrikt opeens van moeders gezicht, dat zo wit en mager is.

Is moeder altijd zo wit en zo mager geweest?

Wat zei vader gisteren: „Fijn, als je moeder nu hele dagen helpen kan. Moeder heeft het nodig.”

Ja, dat ziet ze nu ook. Dat ziet ze nu eigenlijk voor het eerst pas goed.

Haar ogen dwalen weg van moeder naar de tafel, waar ze de tekst zo lang heeft neergelegd. Moeder heeft die nog niet

eens gezien, ze heeft er nog geen erg in gehad.

Ze schrikt op van moeders stem: „Wat heb je daar, Jopje? Ik was, geloof ik, zomaar weer ingeslapen, wat een lulak toch, hè, die moeder van jou. Een tekst? O, van meester zeker? Aardig van hem.”

Ze neemt hem in haar handen en kijkt er naar: „Mooi, Jop. Bewaar hem maar goed. Hang hem maar op zolder boven je bed, hè? Dan is hij echt van jou. Hoe was het op school? Er gingen er toch nog meer af?”

Ze vertelt van Henk van Vliet, van Willy de Raadt en Arie Zoete.

Ze zit op de rand van de ruststoel en vindt het opeens erg behaaglijk en gezellig thuis.

Ze moet even kijken naar de handen van moeder, die zo rustig over elkaar gevouwen liggen op de deken.

„Ik ben zo blij dat je nu thuis bent,” zegt moeder, „voor de kinderen vooral. Het valt niet mee voor de kleintjes als ze thuishkomen, altijd moeder in de stoel te vinden. Nu ben jij er ook altijd, dat geeft wat vrolijkheid. Je bent al zo groot.”

Jopje van Doorn gaat wat rechter zitten, ze schudt haar vlechten naar achter.

Gróót, zegt moeder, ja zeker, ze is geen kind meer. Ze zal goed helpen. Ze zal niet aldoor aan zichzelf denken en aan school. Ze zal aan moeder denken, aan Rietje en Henk, aan Minnie en Bram, haar oudere broer.

„Zet maar een lekker bakje koffie, Jopje, wil je?”

Ze gaat al aan de gang en zet het water op het petroleumstel. Gas hebben ze hier niet.

Straks komen vader en Bram thuis. Minnie heeft handwerken op school, die komt pas over een uur. En waar blijft Henkje nou?

O, hoor, daar is hij al.

Natuurlijk is hij weer zo wild met zijn klompen, dat hij eroverheen stommelt en zowat de kamer binnenrolt. Een klomp rolt hem achterna.

„Ha, Moeder. We hebben effen fijn gespeeld! Boven in een boom gezeten, we zagen twee reuze vogels, Moeder en Frits zegt. . . .”

Jopje is al in de kamer, de keukendeur blijft achter haar openstaan.

„Stil een beetje, Henk, moeder is moe, breng je klompen weg, kijk nou es.”

Hij kijkt teleurgesteld naar moeder, die hem lachend toeknikt.

„Je bent een beste vent, doe maar gauw wat Jopje zegt, kerel, en kom dan even bij moeder zitten.”

Henk lacht alweer, hij is er zo eentje die bijna tegelijk kan lachen en huilen. Hij is dadelijk boos en dadelijk weer goed. Henk van Doorn is tien jaar. Zijn donker haar is met geen kam en met geen borstel goed te krijgen, het staat als een malle stijve kuif recht overeind.

Hij is al klaar in het hokje van de klompen en komt weer binnen.

„Mag ik op het randje zitten, Moeder? Hè, ik ruik wat. Gaan we al eten?”

„Straks,” zegt Jopje, „vader en Bram zijn er nog niet eens. Heb je Rietje nog gezien?”

„Ja. Ze speelt met Elsje van de boer in het zand.”

Jopje knikt, gerustgesteld.

„Is er niks lekkers, Moeder?”

„Nee, jongen, vandaag niet. Zaterdag misschien weer, hoor. Vader moet het eerst weer verdienen.”

„En Bram, hè Moeder?”

„Ja. . . .”

Moeder streelt hem over zijn donkere kuif en lacht tegen hem.

Ja, Bram. . . . gelukkig, dat die nu ook wat aan het verdienen is bij de boer, al is het dan niet veel. Ze klagen wel eens over de boer, dat hij niet zoveel betaalt. Maar dat is toch eigenlijk niet goed. Ze moeten maar heel dankbaar zijn, dat hij ze allebei genomen heeft voor het werk daar. Vader en Bram. Hij had net zo goed kunnen zeggen: laat Bram maar wat anders zoeken als hij van school komt. Zó gemakkelijk is Bram niet. . . .

Jopje schenkt de koffie op. Het ruikt er lekker van in de kamer.

Ze kijkt door het keukenruitje naar buiten op het erf. Hier-vandaan kan ze de achterkant van de boerderij zien. Een geweldige grote keuken hebben ze daar. O, daar komen vader en Bram aan. Gauw de kopjes klaarzetten, ze zullen wel dorst hebben.

In de kamer wordt het nu druk. Rietje komt aan vaders hand mee naar binnen. Vader is groot en donker. Als hij zich over moeder heenbuigt en haar een zoen geeft, zie je niets meer van moeder. Jopje moet daar om lachen.

Hij trekt even aan de stijve pruik van Henk.

„Zo, ben je gehoorzaam geweest op school? Ja, kijk maar niet zo, je haalt nogal eens wat uit. Oppassen, hoor! Anders stuur ik zwarte Piet op je af.”

En dan staat vader naast Jopje.

Ze heeft net de koffiekkan neergezet en de kopjes volgeschonken.

De damp slaat omhoog naar hun twee gezichten.

Vader legt zijn grote brede hand op Jopje's schouder.

„Zo, en jij bent vandaag voorgoed bij moeder thuisgekomen?”

Dat is fijn, meid. Daar kunnen we God niet genoeg voor danken, hè Moeder?"

Nu durft Jopje haar ogen niet goed op te slaan, ze mogen vast niet zien, dat er tranen in haar ogen komen. Ze slikt en slikt nog eens. Tranen, zomaar. . . . van plezier en blijdschap om wat vader daar zegt.

Ze moet nu wel recht, heel recht naast vader gaan staan, om nog groter te lijken dan ze al is.

Ze moet nu alles wel vergeten van school en van die lege bank morgen en van Sjoukje. Ze moet nu wel alleen blij en dankbaar zijn omdat vader dit zo zegt.

Ze zitten nu allemaal om de tafel, behalve moeder dan. Bram is in een goeie bui. Hij vertelt van het grote varken van de boer, dat vandaag aan de loop is geweest en dat in het prikkeldraad is blijven zitten.

Bram lijkt op moeder, hij is blond en mager, zijn gezicht is smal, heel anders dan van vader, die een breed bruin gezicht heeft met donkere ogen.

En dan opeens gaat de deur weer open en komt Minnie naar binnen.

„Hè, fijn, hebben jullie koffie? Het ruikt zo lekker.”

Minnie is twaalf jaar, ze zit in de zesde klas. Ze is fijn en blond en lijkt net als Bram op moeder.

„Geef Minnie ook maar een kopje, Jop,” zegt moeder, „en dan zal ik eens opstaan.”

Maar vader zegt vastbesloten: „Geen sprake van. Jop en ik kunnen het gemakkelijk klaarspelen. Je weet wat de dokter gezegd heeft.”

Jop knikt, wat klinkt dat goed en vertrouwd, „Jop en ik. . . .”

Vader zegt eigenlijk nooit „Minnie en ik. . . .”

Waarom niet? Komt het doordat Minnie zo anders is? Zo veel kleiner en zwakker dan ik? Komt het doordat Minnie bijna

nooit zin heeft te helpen en altijd aan andere dingen denkt? Aan naaien en borduren? Het is wel gemakkelijk als je altijd alles doet waar je zin in hebt. Minnie is zo gemakkelijk. . . . Ze zet het kopje voor Minnie neer en voelt zich opeens wat ontevreden. Zij kon ook wel gaan doen waar ze zin in heeft. . . . dan zou ze. . . .

Maar ze schrikt op van vaders stem. „Nou Minnie, wat zeg je er van, dat we „ons Jop“ nu voorgoed thuis hebben? We zijn er zo dankbaar mee. . . .”

Jop vergeet haar ontevredenheid, ze gaat naast Rietje zitten en helpt haar met een tekening. Het moet een huis wezen met een land er achter. De boerderij zeker met hun land. . . . Hun land. . . . ze lacht zachtjes, zo maar voor zich heen.

Hun land. . . . dat zeggen ze altijd maar. . . . het is natuurlijk helemaal hun land niet, maar het is toch net alsòf. . . .

„Kijk, Rietje, zó. . . . die bomen moeten hoger, zie je wel? Anders steken ze niet eens boven het huis uit, een boom is heel hoog, zó, mooi, hè?”

Bram zit een krant te lezen, die hij van de boer heeft mogen meenemen.

Vader en moeder praten met elkaar. Henkje komt over de tafel meekijken naar de tekening. Minnie zit wat achteraf. Zij kijkt de kamer rond, haar ogen rusten op Jop. Jop is nou groot. Jop is nou geen Jopje meer, maar Jòp.

Ze wou wel, dat ze ook al van school was, maar dan zou ze niet willen als Jop. Of zou Jop het ook niet willen? Och, wel ja, Jop kan het zo goed, dat zal wel. Zij zou naar een atelier willen en willen naaien, fijn, dan kon je zelf altijd mooie jurken maken. Een vuurrode jurk met een witte kraag zou ze graag hebben en dan een witte ceintuur of anders. . . .

Ze ziet niet dat moeder naar haar ligt te kijken. Ze denkt aan Fientje van Dalen, die er zo mooi uitzag vandaag.

„Minnie, leg jij het zeiltje eens over de tafel,” zegt moeder,
„en zet de borden eens klaar.”

Ze schrikt op: „Hè bah, ik?”

Jop staat op: „Laat maar, ik zal het wel doen.”

Maar daar is opeens moeders stem: „Nee Jopje, ik zeg het tegen Minnie, Minnie moet niet altijd alles aan een ander overlaten.”

Dit is moeders stem van vroeger, toen moeder nog helemaal goed was en ze nog geen ruststoel in huis hadden. Moeders vaste stem, die je wel gehoorzamen moet. Een stem waaraan je horen kan, dat moeder precies weet wat ze wil. Nu óók nog, nu moeder zo ziek is geweest en nog liggen moet van de dokter.

Minnie schokt met de schouders: „Jop is nou toch thuis?”

Niemand geeft daar antwoord op en Minnie moet dus wel beginnen met het dekken van de tafel.

Bram steekt plagend een been uit, zodat Minnie daar bijna overheen valt.

„Houd je staande, juffie.”

Minnie geeft Bram een zet in het voorbijgaan.

Rietje, die plotseling is uitgetekend, nu de tafel moet worden afgeruimd, kruipt op vaders knie.

Jop denkt: als er nog eens wat is, zijn het meestal Bram en Minnie, die elkaar dwars zitten. Henk en Rietje zijn heel anders. . . .

En ik. . . .

Een kleur kruipt langzaam omhoog naar haar gezicht. Was ze daarstraks niet kwaad op Minnie? Ja, zij zegt het niet altijd hardop, maar daarom is het wel even erg. . . .

„O, wacht, Minnie, mijn tekst. . . .”

Ze redt hem gauw onder de vlugge handen van Minnie vandaan en laat hem aan vader zien.

„Ik ga hem ophangen, anders is hij al vuil voor hij hangt.”

Ze gaat de kamer uit, de keuken in. In de keuken is een trapje naar boven. Daar op zolder staan twee grote ledikanten en een klein, een gordijn is daar tussen geschoven. In het bed vlak onder het raampje slapen Minnie en Jop. In het kleine ledikantje er naast slaapt Rietje. En achteraan staat het ledikant van Bram en Henk.

Jop loopt naar het raampje. Bij hen lijkt het nog een beetje op een kamertje. Daar heeft Minnie voor gezorgd. Er hangen wat ansichten en achter het wastafeltje heeft Minnie een doek geborduurd. Op het bed ligt een witte nachtzak, die heeft Jop zelf gemaakt op school op de handwerkles.

Goeden nacht, staat daar op.

Dat alles maakt het hoekje op de zolder toch een beetje gezellig. Het is wel leuk dat Minnie dat zo kan.

Waar zal ze nu de tekst hangen?

Ja, hier maar, boven het ledikant, boven haar kussen zowat. De plaat boven de tekst is ook mooi. Een molen staat er op met een breed water er langs. Wie weet waar dat helemaal is. Misschien wel in Friesland.

Beneden roept Bram aan de trap: „Jop, eten.”

Ze roffelt gauw het trapje af, de keuken door, en zit aan tafel.

De pan dampende bonen staat op de witte stenen tegel midden op tafel. Het potje stroop staat er vlak naast.

Moeder gaat wat recht zitten in de stoel. Een ogenblik moet Jop naar moeders lege stoel aan tafel kijken. Dan knijpt ze de ogen dicht.

Na het „amen” van vader bidden de kleintjes, Rietje en Henk.

Vader schept de bonen op de borden.

Als moeder goed is, doet moeder dat.

Eerst krijgt moeder een bord, met een heel klein beetje er op. „Zo,” zegt vader, „en nu jullie. Houd jij een oogje op de kleintjes, Jop, of ze netjes eten. Je hoort nu ook bij de groten.”

Ze lacht tegen Rietje, die haar bord al omhoog houdt. Het is toch héérlijk, om bij de gróten te horen. . . .

De volgende morgen gaat Jopje dadelijk druk aan de gang. Vader heeft Jop op het hart gebonden moeder niets te laten doen. Als moeder nu eindelijk helemaal rust krijgt, wordt moeder misschien gauw weer de oude.

Vader en Bram zijn vanmorgen om vijf uur al weggegaan. Dat is elke morgen zo. Ze nemen brood en koffie mee, ze blijven 's middags op het land.

Het neemt te veel tijd daar helemaal voor terug te komen. Het land is ver en wijd uitgestrekt.

Om kwart over acht zijn Minnie en Henkje naar school gegaan.

Ze heeft ze even nagekeken door het keukenraam. Toen heeft ze zich resoluut omgedraaid.

Kom, ze moet niet kinderachtig zijn, moeder heeft haar nodig. Het is toch wel een heerlijk „groot” gevoel, dat moeder haar nodig heeft.

En toen heeft ze eigenlijk geen tijd meer gehad om na te denken over school. Er is veel te doen. Er is vooral veel te doen om moeder op de stoel te houden. Maar het lukt Jop toch.

Net als ze de aardappels aan het schillen is, komt de dokter. Ze gaat mee naar binnen en ziet hoe dokter moeders pols voelt. Rietje komt ook de kamer in en staat tegen moeders stoel geleund.

Dokter zegt niet veel. Hij vraagt maar enkele dingen en dan schrijft hij een recept.

Hij geeft het aan Jop.

„Dat moet je morgen vroeg maar met Minnie meegeven, hoor, dan kan ze het flesje 's middags even ophalen. Nou, ik

ga maar weer. Er wachten er nog zo veel. Dag vrouw Van Doorn."

Jop loopt mee naar de deur, de dokter springt met een grapje over de klompen in het klompenhokje heen.

Dan staat hij buiten en kijkt opeens ernstig recht in Jops ogen. „Loop je even mee naar de auto, Jopje?"

„Mee?" zegt ze verbaasd.... „ja.... dokter...." Ze wordt daar een beetje verlegen van. Wat wil dokter van haar? Misschien iets over Sjoukje? Maar dan zou hij het toch tegelijk wel zeggen?

Rietje komt haar achterna hollen, maar dokter zegt: „Ga jij maar even spelen, Rietje, Jopje komt zo."

Ze lopen achter elkaar langs het smalle zandpaadje, dokter Van Deursen voorop.

Daar staat de auto. De dokter staat stil en kijkt om naar Jop.

„Jopje, ik wou erg graag een paar dingen van je weten. Kijk es, je bent nu al een beetje groter, je kunt wel begrijpen wat ik je nu zeggen ga. Zie je, je moeder zou eigenlijk eens een poosje naar buiten moeten, helemaal weg van thuis. Ik wil er niet met je vader over praten voor ik zeker weet dat het kan. Als het niet gaat, heeft vader er maar verdriet van. Hij heeft al verdriet genoeg over moeder. Je vader is een beste kerel, Jopje."

„Ja," zegt ze.

Ze begrijpt het nog niet goed, wat wil dokter nu eigenlijk van haar weten?

„Kijk Jopje, als moeder weggaat dan is dat voor een heel poosje, niet voor een week, maar vast wel voor twee maanden. Dan zou er natuurlijk iemand moeten zijn, die bij jullie de leiding had, zoals moeder nu. Hebben jullie soms een tante, die een poosje komen kan?"

Jopje schudt het hoofd. Nee, ze hebben wel een paar tantes

heel ver weg, maar die hebben zelf allemaal veel kinderen en kunnen niet eens een dagje overkomen als moeder jarig is.

„Weet je ook geen ander, Jopje?”

Ze denkt goed na, maar dan schudt ze weer het hoofd. Nee, ze zou niemand weten die komen kan, dan had moeder dat wel eerder bedacht, toen zij nog op school was.

„Ja,” zegt dokter Van Deursen peinzend, „ik dacht het wel, ik ben er expres al niet met je vader over begonnen. Zie je, bos en hei, een andere omgeving, helemaal geen zorg en zich nergens mee bemoeien, dat zou moeder beter kunnen maken. Nou, Jopje, kijk maar niet zo ernstig. Dan moeten we maar geduld hebben en het hier afwachten.”

Hij zet een voet op de treeplank en wil naar binnen wippen. Jop kucht even en dan staat ze heel recht. Een rimpel trekt tussen haar ogen. Ze voelt zich plotseling ouder worden. Ze denkt nog: ik zal nooit meer vrij zijn.

Dokter Van Deursen glipt achter zijn stuur en trekt zijn leren handschoenen aan, maar Jop buigt opeens haar hoofd door het raampje en legt een hand op zijn arm.

„Dokter hoor es ik ik kan toch wel alléén. Dat kan ik bèst, dokter.”

Dokter Van Deursen kijkt haar aan, hij kijkt recht in dat sterke meisjesgezicht. „Alléén . . . ? Weet je goed wat je zegt, Jop? Je bent net veertien, is 't niet? Net als Sjoukje van ons. Veertien jaar dat is jong”

„Ja, dokter, maar ik durf wel en ik wil zo graag als het voor móeder is Ik kan alles koken en Rietje is zo lief en”

„Weet je wat, Jop, praat er nog niet met moeder over, vraag eens aan vader Ik moet nu weg. Ik hoor het nog wel. Dag Jop, je bent een dappere meid.”

De motor slaat aan, de auto rijdt weg, langs de boerderij. Jop blijft staan, de zon staat fel te branden op het zand onder haar voeten. Ze voelt de hitte opkruipen langs haar benen. Een ogenblikje zakken haar sterke rechte schouders omlaag. Alles alleen. . . . kàn ze dat?

Een kort ogenblik heeft ze zó'n heimwee naar school, naar haar oude plaatsje en de kalme vriendelijke stem van meester Van Dam, dat het bijna pijn doet vanbinnen.

Was dat gisteren, die laatste dag? Het lijkt wel langer geleden. Was dat gisteren, dat Willy de Raadt met haar meeliep, dat ze allebei met een tekst onder haar arm naar huis gingen?

„Zonder Mij kunt gij niets doen.”

Die woorden blijven in haar haken. Ze hóéft het immers niet alleen te doen. Ze weet toch wel, ze heeft toch altijd gehoord en geleerd, dat er Eén is, Die helpen wil. . . .

Ze keert zich om en vangt Rietje in haar armen, die ongeduldig is geworden en haar toch weer achterna gelopen is.

's Avonds als Rietje en Henk in bed liggen, zijn ze met z'n vijven in de kamer.

Bram staat voor het raam naar buiten te kijken.

„Ik ga nog weg,” zegt hij.

„Waarheen?” vraagt vader.

Vader en moeder hebben liever niet, dat Bram elke avond op straat zwalkt. Jop is altijd bang voor ruzie, als Bram over weggaan begint.

„Ik ga naar Gerrit en Jan.”

„Op tijd thuis, Bram.”

Bram bromt wat tussen zijn tanden en gaat de keuken door naar buiten.

Moeder slaapt zo'n beetje, Minnie zit voor het raam een

boekomslog te borduren van oude lapjes en restjes wol.

De zon staat schuin in de kamer.

Jop leest in een boek, dat ze van Sjoukje te leen heeft.

En dan staat vader op: „Ik maak nog even één rondje, Moeder.”

Moeder knikt: „Ja hoor, dat is best.”

Jop staat opeens naast haar stoel: „Mag ik mee, Vader?”
„Ik ook?”

Het is Minnie die dat vraagt. Als Minnie nu maar niet mee gaat, dan kan ze immers niet praten met vader.

„Ja Jop, ga maar mee, jij hebt de hele dag in huis gezeten vandaag. Minnie blijft bij moeder, anders is die alleen. Jij morgen weer es.”

Minnie vindt het al weer goed, als die maar wat te borduren of te naaien heeft, is ze gauw tevreden.

Jop loopt vader achterna, de keuken door, het erf over en langs het smalle zandpaadje naar buiten.

Het is heerlijk met vader buiten te lopen, vooral 's avonds.

Kijk de zon daar boven het land nou eens mooi ondergaan, net goud.

„Mooi hè, Vader!”

„Nou, prachtig, hè? We lopen zo de ringdijk om en langs de Breeweg terug.”

„Ja.”

Vader legt de handen samen op de rug en daarom doet Jop dat ook.

Ze probeert even grote stappen te nemen als vader, maar dat gaat niet.

Ze luistert naar het klossen van vaders klompen op de weg.

Er loopt niemand buiten nu, hier.

Juist dáárom is het zo fijn samen te wandelen, zo echt, of je bij de groten hoort. . . .

Een grutto vliegt hoog en roepend boven hun hoofden voorbij. Een reiger strijkt neer in het weiland achter de sloot.

Jop klapt in de handen, maar de reiger blijft rustig zitten.

„Hij geeft er niet om, Jop.”

Ze lacht en kijkt nòg eens om naar de statige vogel. Ze hebben zo'n vogel wel eens getekend op school.

Nee, niet altijd weer aan school denken, dat is niet flink.

Wat zou Sjoukje nu doen?

Sjoukje's vader. . . .

Ze moet nu over Sjoukje's vader beginnen, ze dacht niet, dat het zo moeilijk was.

Nog een klein eindje, denkt ze, als we aan het eind van de ringdijk zijn, begin ik.

En dan opeens begint vader er zelf over: „Is de dokter vanmorgen nog geweest, Jop? Ja? Wat zei hij? Je bent er nu zelf bij geweest, moeder maakt het meestal een beetje gemakkelijk voor me, zie je. Dan zegt ze maar, dat hij tevreden was.”

„Ja. . . . ik. . . . de dokter heeft met me gepraat, Vader.”

Vader vergeet het land, waarnaar hij liep te kijken, het land waar hij elke dag aan het werk is, dat geweldig stuk land van zijn boer, dat wijd en zijd ligt uitgespreid. Hij steekt opeens zijn handen in zijn zakken.

„Waarover dan? Over Sjoukje?”

„Nee,” zegt ze zacht, „over moeder. . . . Dokter vroeg of we niet iemand wisten, die thuis helpen kon. Omdat moeder dan weg kon een poosje. Hij zei, dat moeder dan weer helemaal beter kon worden. Moeder had boslucht nodig en rust. Ik zei, dat we niemand hadden. De fantes kunnen niet komen en een vreemde kunnen we niet betalen. En toen zei ik. . . . Vader, dat ik het wel kon. . . .”

Ze haakt opeens haar arm in vaders arm, ze neemt nu opeens tòch net zulke grote stappen als vader.

„Ik kan best alleen, Vader, als moeder dan een poosje weg-
gaat en ze komt beter terug. Ik ben al zo groot.”
Loopt vader nu een beetje gebogen? Hij loopt toch anders

zo recht en sterk? Of loopt hij de laatste tijd wel meer zo?
Ziet ze dat nu voor het eerst?

„Moeder wèg?” zegt vader, „moeder uit huis vandaan? Bij
ons allemaal vandaan?”

Jop trekt even met haar mond en knippert met haar ogen. Ze

begrijpt nu pas hoe erg dat zijn zal. Maar ze moet dat niet laten merken, ze moet vader helpen, zij is Jòp, ze is Jopje niet meer, ze hoort bij de gróten

„En ik dacht nogal, dat moeder vooruitging,” zegt vader naast haar verdrietig. „En dan helemaal weg van ons?”

„Ja, maar hoor nou es, Vader, moeder was niet zoveel minder. Maar ze moet sterk worden, en dat wordt ze nooit met al die zorg en onrust in huis. Een poosje er uit is het allerbeste, zei de dokter. Misschien niet zo ver, Vader, voor een póósje”

Vader geeft geen antwoord, ze kijkt even naar zijn gezicht, dat verdrietig staat en veranderd lijkt.

Waarom denkt vader nu niet aan háár, aan dat àndere

Ze kijkt nu ook een beetje verdrietig voor zich uit naar de weg en naar de molen, die helemaal aan het eind staat.

Maar ze ziet die weg en die molen niet.

Ze schrikt op van vaders stem: „En dan wou jij . . . Jop . . . ?”

Ze is al haar verdriet op eenmaal vergeten, ze kijkt op naar vaders gezicht en schudt haar vlechten naar achter: „Ik kan best alleen, Vader, als het goed is voor moeder. Dan gaan we moeder eens opzoeken, hè? Ik kan alles koken, en ik weet immers precies hoe alles moet. In de vacaties doe ik ook alles alleen. We hebben toch geen geld om iemand te nemen, Vader, en ik denk”

Ze breekt haar woorden af, omdat vaders gezicht niet zo verdrietig meer staat en ze moet wel lachen tegen hem, om dat zo te houden.

„Als ik jou niet had, jij klein ding met je veertien jaren. Wil je wel geloven, dat je een hele steun voor me bent”

Daar geeft Jop geen antwoord op.

Ze weet alleen maar dat ze nu opeens geen Jop meer is,

maar Jopje, en dat ze loopt te huilen als een kind vlak naast vader en dat vader dat voor geen geld mag merken, en dat ze daarom almaar opzij naar dat wijde verre land moet kijken, met grote strakke ogen en geen woord moet zeggen. Vooral geen woord zeggen.

Ze zijn al voorbij de molen en dicht bij huis, als vader eindelijk weer praat.

„We zullen er samen eens met moeder over praten, Jop, wij samen.”

En van die twee woorden „wij samen” wordt Jop zo blij en warm van binnen, dat ze opgewekt de kamer in komt.

III

MOEDER GAAT WEG

Minnie loopt op een drafje de schoolgang uit. Haar haar waait bijna recht omhoog als ze de deur uitschiet, de stille schoolstraat in.

Het waait geweldig. Vanmiddag onder schooltijd heeft het ontzettend geonweerd, nu is het koud en winderig buiten.

Ze heeft daar niet eens erg in.

Ergens in de verte slaat een torenklok; vijf slagen.

Vijf uur! Bijna een uur heeft ze moeten schoolblijven. Wat zal moeder zeggen? Als ze nu maar hard loopt, dat ze nog voor vader thuis is.

Als dat maar lukt.

Waarom krijgt zij ook altijd straf als er wat gebeurt onder de les?

Nou ja, dat is niet helemaal waar, zij heeft de boel aan de gang gemaakt en natuurlijk krijg je dan de straf ook, dat spreekt vanzelf.

Ze schiet in de lach, als ze weer denkt aan Hannie de Ruiter,

die het zo benauwd had onder het rekenen om dat malle poppetje, dat zij, Minnie, dansen liet aan een elastiekje.

Wat was meester De Rover kwaad!! Verschrikkelijk.

Hè, dat valt niet mee, al maar hard lopen, ze krijgt er pijn van in haar zij. Eventjes langzamer. Ja maar, als vader dan net thuis gekomen is? Als die echt kwaad wordt, dan is het mis. Vader heeft verschrikkelijk grote handen, die kunnen je dan zo bij een schouder vastpakken. Vader heeft verschrikkelijk

donkere ogen, die kunnen je zo recht en boos aankijken.
Vooruit, daar gaat ze weer, een beetje krom lopen, dan voel je de pijn in je zij niet zo erg.

Ha, gelukkig, daar begint het land van de boer, nu schiet het op.

Maar nu het begint op te schieten, loopt ze niet hard meer. Schoorvoetend gaat ze het smalle zandpaadje en komt het klompenhokje in.

Ze ziet Rietje niet eens, die in de zandhoop zit te spelen.

Zie je wel, daar staan vaders klompen al.

Ze blijft even staan voor de deur van het keukentje, dan doet ze die open en loopt langzaam het keukentje door.

Hoor, is dat vader, die praat, zo zacht en ernstig?

Ze duwt tegen de kamerdeur, die op een kier staat.

In de kamer wordt een gesprek plotseling afgebroken, moeder heeft een vreemd rode kleur en Jop . . . het lijkt wel of Jop een beetje gehuild heeft. Nee, gehuild toch niet. En vader kijkt zo ernstig.

Dat kan toch niet om háár zijn?

Ze komt langzaam de kamer in. Nu zal vader wel zeggen: kom jij maar es hier, Minnie.

Maar vader zegt niets.

Verbaasd blijft ze tegen de tafel staan. Vader zit met het hoofd gebogen, hij gaat langzaam recht zitten en kijkt haar aan.

„Minnie moet het nu ook maar weten, is 't niet, Moeder? Minnie is toch ook zo klein niet meer.”

Minnie vergeet de school, de meester en het standje, ze kijkt nog eens verbaasd van de een naar de ander.

„Ga eens even zitten, Minnie, je staat daar zo. . . .”

Het is moeder, die dat zegt, met een hoge vreemde stem.

En dan zit ze aan tafel, vlak bij Jop.

„Kijk es, Minnie,” zegt vader, „je weet ook wel, dat moeder nu al een tijd liggen moet en dat het maar heel langzaam beter wordt. Nu heeft de dokter gezegd, dat moeder eens een poosje naar buiten moet, een paar maanden of zo. Jopje zal dan voor ons zorgen. Dat zal wel heel wat voor haar zijn, maar ze wil het graag proberen. We hopen allemaal, dat jij dan ook zoveel mogelijk helpen zal.”

Jop ziet dat Minnie's ogen groot en verslagen de kamer in-
kijken en dat ze geen woord kan zeggen. Het is of Minnie
opeens veel kleiner en magerder wordt dan ze al is.

Op dat ogenblik komt Henkje de kamer binnen.

„Daar ben ik weer, Vader, hier is de krant. Er waren jonge
poesjes, Vader, en de boer zei. . . .”

„Ja, stil es even, Henk. Ik moet jou ook wat zeggen. Wees
even kalm en ga zitten, niet zo heen en weer lopen, moeder
is moe.”

Niemand ziet dat Minnie zachtjes de kamer uitgaat, het keu-
kentje door, naar buiten.

Ze strompelt over vaders klompen heen.

Buiten staat diezelfde harde wind net op de deur.

Binnen zit Henk bij moeder op de stoel.

„Moeder. . . . wèg?. . . .” zegt hij.

„Echt waar? En wij dan?”

Jop kijkt de kamer rond, ze mist opeens Minnie. Waar is
Minnie naar toe?

Ze loopt het keukentje door, en staat midden in de wind.

Behalve het geraas van de wind is het stil buiten. Of hoort ze
daar nu toch wat? Dáár, bij het schuurtje?

Ze loopt er al heen en duwt voorzichtig het wrakke deurtje
open en dan schrikt ze, om wat ze ziet.

Minnie schrikt ook, ze schokt recht en bukt gauw naar een

hoop turven, alsof ze die recht wil leggen. Alsof ze dáárvor naar het schuurtje is gegaan.

Maar Jop heeft gezien dat ze tegen de houten wand stond te huilen.

Ze weet niet precies wat ze doen moet. Weggaan of blijven? Ze kan Minnie toch zomaar niet alleen laten?

Ze is toch de oudste. . . .

Ze zegt: „Je was erg laat, hè? Vader had er fijn geen erg in, je kreeg niet eens een standje.“

Minnie laat zich neerzakken op de turven, en gooit het hoofd snikkend op de armen.

„Dat. . . . dat kan me niet schélen. . . .” jammert ze, „ik. . . . ik wou liever wèl een standje hebben. Als. . . . als. . . . moeder dan niet wegging! Ik wil niet, dat moeder weggaat. . . .”

„Nee. . . .” zegt Jop zachtjes.

Ze laat zich ook neerzakken bovenop die hoop turven.

Ze huilt niet, zij mag immers niet huilen. Zij is de oudste. . . .

Daar zitten ze naast elkaar, twee zusjes met één en hetzelfde verdriet.

De een wat donkerder dan de ander, de een wat ouder dan de ander. . . .

Ze hebben zo vaak gekibbeld.

Jop heeft zo vaak lelijk gedaan tegen Minnie, omdat ze nooit de handen uit de mouwen steekt.

Minnie heeft zo vaak kattig gedaan tegen Jopje, omdat die over haar moederen wil.

Daar denken ze nu niet aan.

Ze denken beiden aan de ruststoel van moeder, die leeg zal zijn.

Jop bedenkt, hoe ze 's morgens in de kamer en in de keuken zal zijn, alleen. . . .

Minnie bedenkt, hoe ze thuis zal komen uit school met haar

verhalen en met haar handwerkjes, die ze bij de juffrouw maakt.

Moeder zal er niet zijn.

Moeder, die altijd naar haar luistert, die veel geduld heeft. Minnie heeft nog steeds het hoofd op de armen, Jop moet naar haar kijken.

Is dat nou Minnie? Ze denken altijd maar, dat Minnie zich nergens wat van aantrekt. Dat is niet zo. . . .

„Ik. . . . ik zal erg mijn best doen met het gezellig te maken. . . .” zegt Jop moeilijk. „Als moeder dan fijn beter terugkomt, hè?”

Intussen is Bram thuis gekomen. Hij heeft zijn klompen uitgeschopt in het hokje en komt wat brommerig naar binnen. Vader kijkt naar hem. Moeder plukt zenuwachtig met haar handen aan de deken op de ruststoel.

En omdat het zo vreemd stil is in de kamer, kijkt Bram onderzoekend van de een naar de ander.

„Bram,” zegt moeder, wat haperend.

Hij blijft tegen de tafel staan. Zijn magere roodgewerkte handen liggen op het tafelkleed.

„Moeder gaat hier een poosje vandaan, jongen,” vertelt vader, „om eens echt helemaal beter te worden.”

Hij kijkt ontdaan naar moeder. In dit ogenblik is er geen sprake meer van onverschilligheid op zijn gezicht zoals anders.

„Ja. . . .? moet dat ècht?”

„Ja, jong, we hopen moeder beter terug te krijgen.”

Bram geeft geen antwoord, hij loopt naar het raam en kijkt naar het land.

Niemand zegt meer wat in de kamer.

Moeder legt een hand onder haar wáng. Daar staat nu die lange jongen van haar. Bram, met zijn onverschillig gezicht en zijn grote woorden. Daar staat hij en probeert zijn verdriet weg te slikken. Ze zou hem nu wel zo naar zich toe willen trekken en zeggen: „Vind je het zó erg, dat moeder weggaat? Jij? Daar ben ik blij om.”

Maar ze zegt niets. Je weet immers nooit hoe je het hebt met Bram.

Opeens keert hij zich af van het raam en staat bij moeders stoel.

„Als u dan maar gauw en echt beter terugkomt. . . .” zegt hij schor.

Ongeveer een week daarna zijn ze 's morgens druk in de weer. Bram is al naar de boer als de anderen beneden komen. Vader mag vrij vandaag om moeder weg te brengen. De dokter zal komen met zijn auto. Om kwart over acht moeten Minnie en Henkje weg. Henk geeft moeder een zoen: „Ik mag komen kijken bij u, hè Moeder?”

„Natuurlijk, jongen, zal je goed je best doen?”

„Ja, hoor Moeder!! Daar is Piet van Dalen, dáááag.”

Hij holt de kamer uit, Jop loopt hem na.

„Je cape meenemen, Henk, het gaat vast regenen. Hier.”

Minnie kijkt om zich heen, waar is vader nou? Ze is opeens met moeder alleen. Ze is daar eigenlijk wel blij om.

„Minnie, kom eens bij me.”

Ze staat tegen moeders stoel aan, en lacht een beetje. Maar haar mond trekt zenuwachtig omlaag.

„Minnie, zal je erg je best doen? Zal je Jop een beetje helpen? Ze zal het misschien wel eens heel moeilijk hebben. Ik weet wel, dat jij het liefst handwerken wil en lezen. Maar we moeten niet altijd doen, wat wij het liefste willen. De Heere vraagt éérst van ons, dat we elkaar zullen helpen. Vergeet je het niet?”

„Nee, Moeder.”

Ze slaat opeens twee armen om moeders hals en zoent haar drie, vier keren achter elkaar. Ze holt zomaar weg de kamer uit, ze ziet Jop niet eens, die naar binnen komt, ze rent weg over het erf, het zandpaadje over, langs de boerderij, zonder eenmaal om te zien. . . .

Binnen maken vader en Jop alles klaar. Rietje staat er bij te dansen van pret.

„Ik mag in de auto, Jop, jij niet, hè? Maar ik wel. De dokter heeft het zelf gezegd.”

„Kom maar,” zegt Jop, „dan mag je je zondagse jurk aan,

waf zal de dokter dan schrikken, hè? Gauw maar, het is zó tijd."

Rietje is nog maar net aangekleed, als de auto stopt bij de boerderij.

Nu is het net een droom: Moeder, die tussen vader en dokter in over het zandpaadje loopt.

Jop, die er met het dansende Rietje achteraan komt.

De boerin, die aan de keukendeur staat, en een hand opsteekt naar moeder.

En dan zit moeder al in de auto, een kussen in haar rug. Rietje zit stijf tegen haar aangedrukt. Ze wordt nu toch een beetje stil van al dat vreemde.

Vader zit voorin naast de dokter.

Jop zet een voet op de treeplank.

Vader kijkt naar haar, hij ziet wel dat Jop het moeilijk heeft. Hij maakt gauw een grapje: „Zo mensen, daar gaan we. Wat zal dat een feest zijn, als we moeder straks weer gezond gaan halen, hè Jop?"

„Nou," zegt ze.

De motor slaat aan, moeder pakt Jops hand in de hare.

„Dag Jop, houd je dapper, grote meid van me."

Ze trekt haar voet terug. De auto zet zich in beweging.

Hij rijdt langzaam weg.

Ze staat daar aan het eind van het paadje, ze steekt twee armen omhoog.

Ze had toch wel graag mee gewild, maar dat kan niet. Vandaag is het Woensdag en Henk en Minnie komen vroeg thuis.

De auto draait een hoek om.

„Dag Moeder," zegt ze zachtjes.

Ze staat daar nog als ze het geronk van de motor al niet meer horen kan.

Dan draait ze zich om en loopt langs het zandpaadje naar huis.

Ze loopt langzaam en een beetje aarzelend, heel anders dan ze dat gewend is te doen. Het zal binnen wel leeg en stil wezen.

„Jopjel”

Ze staat stil en kijkt om. De boerin staat aan de keukendeur en wenkt met haar hand.

Ze loopt weer terug langs het paadje.

„Kom maar even binnen, Jopje, luister eens.”

Ze loopt aarzelend achter de boerin aan. Mag ze zomaar door die brede gang de kamer inkomen? Ze durft dat bijna niet. Ze is hier nog nooit binnen geweest.

In de kamer wijst de boerin naar een stoel: „Kijk, Jopje, ga daar maar zitten.”

Ze zit in de hoge leunstoel van de boer en moet daar even-tjes om lachen.

„Gisteravond laat hoorde ik pas van de boer, dat je moeder wegging. Je vader vroeg om een vrije morgen. Anders was ik wel even naar jullie toegekomen. Kijk, Jopje, jij gaat nou alles alleen doen? Dat vind ik flink van je. Maar ik zal je helpen. Nou moet je goed horen. Je mag alle kousen en sokken bij mij brengen, en ik zal elke week een stukje vlees voor jullie klaarmaken. Dat is het moeilijkst. Dat zal je wel weten. Aardappels en groente kun je zelf wel. En als je eens ergens mee zit, dan roep je me maar.” Het is Jop, of er opeens een heleboel zorgen van haar schouders gehaald worden. Ze knikt dankbaar.

„Wat fijn,” zegt ze.

Ze moet wel in die kamer rondkijken, zo'n heel andere kamer dan die van hen. En ze moet wel naar de boerin kijken, die zo heel anders is dan moeder.

Ze staat op: „Nou ga ik aan het werk, dank u wel.”

Als ze het zandpaadje langs loopt, voelt ze zich niet meer zo eenzaam.

Vlak bij haar is iemand, die helpen wil, die om haar denken zal.

Ze begint aan het werk in de kamer.

En als ze het zo akelig stil vindt worden, dan zingt ze wat en denkt: straks komen Henk en Minnie gelukkig thuis. Dan ben ik niet meer alleen.

IV

TOEN MOEDER WEG WAS

De eerste dagen zijn het moeilijkst voor Jop, zijn het moeilijkst voor allemaal. Maar behalve vader, merkt Jopje toch het meest, dat moeder weg is.

Zij is het, die 's morgens alleen beginnen moet, met enkel Rietje om eens wat tegen te zeggen.

Ze is blij als 's middags de schooltijd om is en Henkje of Minnie naar huis kunnen komen.

Vader heeft de eerste dag precies verteld hoe moeder daar lag. Ze ligt in een warme zonnige serre, en heeft de bomen van het bos vlak bij zich.

Vader heeft een ansicht meegebracht, waar het huis en die serre op staan.

Die staat nu op de schoorsteen, ze kijken er elke dag naar.

Er staat ook een brief op de schoorsteen.

Die brief heeft moeder hun gestuurd.

Ze zijn bijna op de post afgevlógen toen hij het zandpaadje inkwam.

Een postbode komt er bijna nooit bij Van Doorn aan huis.

Ze hebben die brief gelezen en nog eens gelezen en Jopje kent hem helemaal uit haar hoofd.

Sjoukje, aan wie ze hem 's avonds zo maar uit haar hoofd heeft opgezgd, moest er om lachen.

„Nou, jij bent toch een knappert, jij zou al die moeilijke dingen, die we nu op school hebben, beter kunnen begrijpen dan ik.”

Dat heeft Jopje even stil gemaakt en even aan school laten denken.

Maar er zijn zoveel andere dingen, dat ze de school wel vergeten moet.

Ze moet elke morgen zorgen dat het werk af is, ze moet elke dag zorgen dat het eten klaar komt. Er is veel te bedenken en veel te doen.

's Avonds helpt vader haar daarbij. Vader gaat over het geld en met vader bespreekt ze, wat ze de volgende dag koken zal.

Ze moeten er soms om lachen, vader en Jop, als ze samen aan tafel zitten.

Uit Minnie's handen komt niet veel werk. Maar Jop heeft daar ook niet op gerekend, zodat haar dat eigenlijk niet tegenvalt. De boerin houdt woord, ze komt af en toe eens kijken, ze geeft Jopje raad en knikt goedkeurend, omdat alles er zo netjes uitziet.

Zo gaan de dagen in het huisje achter de boerderij.

Die dagen worden weken, maar elke dag begint weer vreemd en eenzaam met de lege stoel van moeder bij het raam. Als Jop het eens te kwaad krijgt, kijkt ze naar de ansichtkaart met de serre en het bos.

Wie weet hoe sterk en flink moeder daar weer wordt!

Rietje is zo lief, ze helpt Jop op haar manier nog een beetje. Zo schiet de dag toch vlugger op, dan dat ze helemaal alleen

zou zijn. Al wil ze het niet weten, het is een hele verlichting voor haar, als om vijf uur vader en Bram naar huis komen.

Dan voelt ze zich niet meer verantwoordelijk en geeft ze de leiding gauw aan vader over.

Eén ding is jammer.

Bram gaat deze weken veel meer weg dan anders. Hij komt soms laat naar huis.

Op zulke avonden heeft Jopje het niet best.

Dan voelt ze zich niet groot en dapper meer, dan zit ze klein en bang aan tafel en luistert of ze Brams stappen nog niet hoort op het paadje.

Wat doet Bram zo laat buiten?

Waarom blijft hij niet bij hen, juist nu, nu moeder er niet is? En ze elkaar zo nodig hebben?

Waarom laat hij vader nu zo vaak alleen zitten 's avonds, en waarom maakt hij het haar, Jop, nou zo moeilijk?

Minnie heeft er niet veel erg in, die is veel zorgelozer. Pas, als vader uitvalt tegen Bram, schrikt ze op.

Maar Jop heeft er wèl erg in.

Haar gezicht kan ouwelijk en zorgelijk worden, als ze 's avonds zit te lezen, maar eigenlijk niet leest en aldoor luistert naar een bekend geluid buiten.

Vandaag is moeder drie weken weg.

Ze praten daarover aan tafel met elkander.

Bram zegt niet veel.

Jop zit naar hem te kijken. Zou ze nu, als hij weggaat vanavond, niet achter hem aan durven lopen en vragen of hij thuis blijft?

Nee, dat durft ze niet.

Bram is al zo groot en je weet nooit van te voren of hij kwaad zal worden of niet.

Ze wast vlug de vaten in het keukentje en komt dan de kamer weer in.

„Toe Rietje, naar bed, hoor, het is meer dan tijd. Geef vader maar een zoen.”

Rietje mag nog even op vaders knie rijden.

Dan gaat ze met Jop mee naar boven.

In haar ledikantje ligt Rietje op haar knietjes.

„Trouwe Vader in de Hemel

Zie op mij in liefde neer. . . .”

Als het gebedje uit is, zegt ze er achter: „En wilt u moeder weer gauw bij Rietje terugbrengen? Rietje is zo alleen. . . .”

Jop moet haar opeens een zoen geven.

„Je bent een schat, hoor, jij.”

Rietje duikt weg in het bed: „Mag ik alleen het laken, Jop?”

„Ja, maar dan doe ik het raampje dicht, hè?”

Rietje hoort haar nauwelijks meer, ze heeft haar ogen al dicht. Jop blijft een ogenblik naar haar staan kijken. Ze voelt opeens hoe verantwoordelijk het werk is, dat ze doen moet. Ze legt voorzichtig het laken over haar heen en sluit het raampje.

Haar oog valt op de tekst boven haar eigen bed. Ze glimlacht even. . . .

„Jòp!!”

O, dat zal Sjoukje zijn.

Ze is in een ogenblik de trap af en staat in de keuken naast Sjoukje.

„Ik heb een boek voor je, loop je een eindje mee?”

Ze springen over de klompen heen en lopen even later samen buiten, arm in arm.

„Wat loop jij zo te lachen, Jop?”

„O, ik dacht, hoe mal het zijn zou, als er bij jullie ook eens

een heel rijtje klompen voor de deur stond."

„Ik wou dat het wáár was," zegt Sjoukje. . . .

Jop kijkt lachend opzij, maar de lach trekt weg van haar gezicht als ze in Sjoukjes ogen kijkt.

„Ik wou het," herhaalt Sjoukje dromerig, „dan had ik broertjes en zusjes, net als jij. Dan was ik niet altijd alleen. . . ."

Daar heeft Jop nu nog nóóit over nagedacht, dat dat mogelijk zou zijn. Sjoukje van Deursen, het dochtertje van de dokter, is jaloers op háár? Ze denkt aan Sjoukje's moeder, die aardige dame met het mooie haar, ze denkt aan de vriendelijke dokter, die zoveel en zo dikwijls om arme mensen denkt. En aan de grote mooie kamers met de prachtige stoelen, waarop zij, Jop, eigenlijk liever niet gaat zitten, omdat ze daar zo verlegen van wordt.

„Het is niet leuk om altijd alleen te zijn," zegt Sjoukje, „'s morgens, 's middags en 's avonds. Jij hebt altijd Minnie en Rietje en Henk en Bram. Ik niet. . . ."

„Nee," zegt Jop, „maar dat is niet altijd leuk. Bram kan zo lelijk doen, dan is vader boos en krijgt hij straf, ook wel eens slaag. Dat is akelig. En met Minnie maak ik dikwijls ruzie. . . ."

„Nou ja. . . . maar jullie zijn toch altijd fijn bij elkaar, nou ook, nou je moeder weg is. Als je nou eens helemaal alleen was. . . ."

Jop denkt aan de eerste morgen, toen Rietje met vader mee was. Ja, Sjoukje heeft gelijk. . . .

„En 's avonds," praat Sjoukje verder, „als je naar bed gaat. Dat lijkt me zo leuk, ik lig altijd maar alleen in bed, echt saai en vervelend. Ik zou wel eens willen praten. Ik zou ook wel graag een heel klein zusje hebben."

Jop geeft geen antwoord, ze is er eigenlijk nog altijd verbaasd over.

Ze hebben hier nog nooit over gepraat. Het was zo vanzelf-

sprekend dat zij zusjes en broertjes had en Sjoukje niet. Ze is in haar hart wel eens jaloers geweest op Sjoukje, omdat die in zo'n mooi huis woonde en maar krijgen kon wat ze wilde.

En nu is Sjoukje jaloers op haar.

Ze steekt haar arm nog wat dieper in die van Sjoukje: „Je komt maar erg dikwijls bij ons, hoor, dan is het net of jij ook broertjes en zusjes hebt, hè?”

Ze lopen zwijgend verder.

„Hier moet ik zijn,” zegt Sjoukje eindelijk.

Ze gaan een winkeltje binnen, een klein dorpswinkeltje, waar ze van alles verkopen. Sjoukje mag bandfluweel uitzoeken voor een nieuwe jurk. Ze heeft een lapje meegenomen. Ze zoeken samen het mooiste uit, diep over de toonbank gebogen.

De juffrouw lacht er om, en zegt: „Jullie worden al echte dames, hoor, kijk maar goed uit je ogen. Krijg je een nieuwe jurk, Sjoukje?”

„Ja, en ik mag hem Zondag voor het eerst aan. Moeder gaat hem zelf naaien.”

Eindelijk zijn ze klaar. Als ze weer buiten lopen, vraagt Sjoukje: „Ga je nog even mee naar huis? Dan mag je de lap van mijn jurk zien. Het is nog zo vroeg.”

„Ja, gauw dan, over een uurtje thuis, zei vader, dat kan net nog, hè?”

Ze stappen nu vlug door.

Eigenlijk ziet Jop er een beetje tegen op mee naar binnen te gaan, maar dat durft ze niet te zeggen. Dat kan Sjoukje immers onmogelijk begrijpen. Het is ook dom van haar, iedere keer weer bang te zijn van het huis en die grote gang en die mooie kamers. Ze is er toch al dikwijls genoeg geweest. Midden in het dorp, een eindje van de grote weg af,

staat het huis van de dokter, heel alleen.

Het is een hoog huis van gele stenen en een laag puntig dak er op.

„Ons nestje,” staat er aan de buitenkant op geschilderd.

Ze lopen naast elkaar de lange tuin door.

Onwillekeurig zucht Jop even, als ze achter Sjoukje de voordeur in gaat en haar voeten op de dikke loper zet.

Het is heel stil in huis, meestal is het heel stil en rustig in het huis van de dokter.

Sjoukje loopt door naar de keuken, ze steekt haar hoofd om de hoek:

„Waar is moeder, Lies?”

„Naar vrouw De Ruiter.”

Jop is in de gang blijven staan, ze kijkt langs de brede trap omhoog. Daarboven is de kamer van Sjoukje.

„Ga je mee naar boven, Jop? Het ligt op mijn kamer. Kom maar.”

Gek is dat toch, denkt Jop, Sjoukje loopt bij ons zo maar binnen, dat durf ik bij haar nooit.

Ze loopt achter haar aan de brede trap op, haar voeten zakken in de zachte loper.

Sjoukje doet een deur open.

Nu staan ze in de kamer van Sjoukje.

Altijd weer moet Jop haar verlegenheid daar wel vergeten, altijd weer wordt ze getrokken van het ene mooie ding naar het andere.

Ze staat voor de grote lijsten met vogels, voor het lage stoeltje bij het raam, voor de grote spiegel waarin je jezelf van boven tot beneden bekijken kunt.

Maar voor die spiegel staat ze niet lang. Ze strijkt even verlegen langs haar oude jurk, die wel schoon is, maar zo oud en vaal gaat worden.

Dan vergeet ze dat weer. Mevrouw van dokter is er immers toch niet en Sjoukje weet er alles van. Voor háár hoeft ze zich niet te schamen.

„Kijk,” zegt Sjoukje.

Ze haalt een lap voor de dag en spreidt die uit op het bed. Een witte ondergrond is het met blauwe en rode bloemen.

„Hè, prachtig,” bewondert Jop eerlijk.

Ze praten en bewonderen maar en vergeten de tijd.

„Nu moet ik weg, hoor Sjouk, het is vast al laat,” zegt Jop plotseling.

„Ja, ik breng je een eindje.”

Ze lopen eensgezind naast elkaar tot ze zowat op de helft zijn.

Dan steekt Sjoukje een hand op: „Dag hoor, tot ziens, ik moet nog leren voor morgen, dáááag.”

„Dáááaaag!” roept Jop en ze gaat opgewekt naar huis.

Als ze thuis komt, is Henkje naar bed en Minnie zit in de kamer.

„Mooi op tijd,” zegt vader, „wat blijft Bram vanavond weer lang weg.”

Het valt ineens zwaar op Jop.

Ze zit aan tafel en leest in het boek van Sjoukje. Maar ze weet niet goed wat ze leest. Telkens weer denkt ze stappen te horen, maar telkens weer vergist ze zich.

Vader kijkt af en toe op de wekker, die op het hoekje van de schoorsteen staat.

Jop zucht onmerkbaar, ze kijkt even naar Minnie, maar die leest gewoon verder. Ze wou dat ze net als Minnie was, die heeft nooit ergens erg in. Die zit maar te lezen.

Ze kan haast niet stilzitten. Waarom trekt ze zich alles toch zo aan, waarom is ze toch altijd zo bang voor ruzie en moeilijkheden. Minnie doet dat immers ook niet. Als er nu straks

wat is met Bram, dan gaat Minnie gauw naar bed, kruipt onder de dekens en slaapt in.

Minnie is zo gemakkelijk. . . .

Bram is nu toch wel erg laat, nu is het al halftien.

„Gaan jullie maar naar bed,“ zegt vader, „het is meer dan tijd.“

„Laat ik nog even wachten, Vader, anders zit u zo alleen.“

Ze weet niet waarom ze dit zegt, ze weet niet waar ze bang voor is.

Ze weet alleen, dat ze vader nu niet alleen mag laten, omdat moeder er niet is.

Minnie staat op en geeuwt, ze legt het boek op de schoorsteen en geeft vader een kus.

Ze zegt opeens: „Hé, is Bram er nog niet?“

Net wat voor Minnie, denkt Jop, om dat nu pas te merken.

Als Minnie naar boven is, gaan de wijzers langzaam naar tien uur.

Kwart over. . . .

Ze kan nu niet langer stil zijn.

Er trekt een dikke zorgrimpel in haar gezicht, ze móét weten, of vader erg kwaad is vanavond.

„Wat blijft Bram lang buiten, Vader.“

„Ja, Jop.“

„Misschien is hij met de jongens mee, Vader.“

Ze zegt maar wat, om vader milder te stemmen.

Vader kijkt haar aan, hij ziet opeens de ouwelijke zorgrimpel tussen haar ogen.

„Maak je maar niet ongerust, hoor Jop. Je bent een beste meid. Doe die dikke rimpel maar gauw weg van je voorhoofd. Daar ben je nog veel te jong voor. Geef me maar een zoen en ga gauw slapen. Vreemd, hè, dat moeder er niet is.“

„Ja. . . .“ zegt ze zachtjes.

Ze zou liever nog meer willen zeggen, ze zou willen zeggen: zal u niet kwaad zijn, vader, als Bram straks komt?

Maar ze durft niet, ze staat aarzelend op en geeft vader een zoen. En dan gaat ze langzaam naar boven.

Minnie slaapt al.

Ze kamt haar lang zwart haar en vlecht het stevig over. Onderaan doet ze een elastiekje, die altijd op de rand van de wastafel liggen.

Maar intussen luistert ze aldoor, of ze geen voetstappen hoort.

Dan knielt ze neer voor het bed.

En ze bidt opeens, dringend: „Heere, laat U Bram alstublieft thuiskomen.“

En nog eens hetzelfde, en nog eens.

Ze vergeet om moeders beterschap te bidden, zo is ze met Bram vervuld.

Als ze opstaat glijden haar ogen weer langs de tekst. Altijd als ze boven is ziet ze die tekst.

Ze schuift gauw onder de dekens, naast Minnie, die wat grommelt in haar slaap. Ze denkt opeens aan Sjoukje.

Sjoukje verlangt om samen naar bed te gaan, om samen een kamer te hebben. Sjoukje is alleen, altijd maar alleen in dat grote huis.

Ja, maar, als je alleen bent kan je broer ook niet laat thuis komen en kan er ook geen ruzie zijn.

Wat zei Sjoukje?

„Nou ja, maar jullie zijn toch altijd fijn bij elkaar. . . . als je nou eens helemaal alleen was. . . .”

Zou ze iemand willen missen?

O, nee, vast niet. Rietje en Henkje niet, Minnie niet.

En Bram?

Bram ook niet. . . . alleen. . . .

Stil nou. . . .

Ze richt zich half op in het bed en luistert gespannen, met haar oor naar de kant van het keukentrapje.

Er is gestommel in het klompenhokje.

Als er nu eens iemand komt zeggen, dat Bram een ongeluk gekregen heeft? Dat kàn toch? Dat ze daar niet eerder aan gedacht heeft. . . .

Ze zit rechtop in bed en zucht van spanning.

O, gelukkig, ze hoort de stem van Bram: „Goeie.”

Ze hoort ook dat vader geen antwoord geeft.

En ze is opeens het bed uit, ze sluipt naar de trapdeur, doet die open en zakt neer op de bovenste trede.

Haar hart bonst in haar keel.

Als vader zich maar kalm houdt, nu moeder er niet is.

Het lijkt haar, alsof dit niet buiten haar om mag gaan, of ze opletten moet en er bij moet zijn. Of ze verantwoordelijk is voor wat er gebeuren gaat.

Het blijft onheilspellend stil in de kamer.

Zo is vader anders toch niet, hij begint altijd dadelijk te vragen.

Nog eens zucht Jop, daar boven aan de trap. Ze schrikt op van een geluid achter zich. O, gelukkig, het is Henkje maar, die zich omgooit in het ledikant en hardop praat in zijn slaap. En dan hoort ze vaders stem hard en streng in de kamer beneden: „Heb je me niets te zeggen? Wil je misschien even op de klok kijken?”

Jop rilt van narigheid. Als ze nu durfde, ging ze naar beneden. Waarom geeft Bram nu helemaal geen antwoord?

En weer die stem van vader: „Versta je me soms niet?”

En plotseling sluipt er iets achter Jop langs, ze duikt in elkaar van schrik.

Het is Minnie, die wakker geworden is en de plaats naast zich leeg gevonden heeft.

Ze zakt naast Jop neer op de bovenste tree en huivert en rilt een beetje van dat plotseling uit bed zijn.

„Wat doe je? Is er iets met Bram?”

„Ja, stil, vader is boos, ik moet weten. . . . ga jij maar in bed. . . .”

„Nee,” zegt Minnie.

En in Jop groeit opeens een geweldig verlangen naar moeder. Ze zou nu alles los willen laten, al die zorg en die angst en moeders gezicht willen zien, dat zo kalm en rustig zijn kan, juist als er moeilijke dingen zijn.

„Is dat waar, Bram, dat jij aan het stropen geweest bent? Geef me antwoord, jongen.”

Ze duiken nu tegelijk in elkaar, Minnie en Jop en kijken elkander aan.

Stropen? En wéét vader dat? En blijft Bram daarom tegenwoordig zo lang weg?

Iemand gooit iets op de tafel of op de grond.

En dan horen ze opeens Brams stem.

„Kan ik het helpen? Wat is er nou aan, thuis. . . . nou moeder er ook niet meer is. . . .”

En daarna is het lang stil.

Het is midden in de zomer, maar Jop wordt zo koud als een steen.

Als het lang stil blijft, durft Jop weer vrijer adem halen. Ze begrijpt dat vaders grootste boosheid gezakt is, anders zou hij wel praten.

Ze pakt Minnie bij een arm, ze voelt opeens weer dat zij de zorg moet dragen voor de anderen.

Zij met vader. . . . omdat moeder er niet is.

„Kom,” zegt ze en trekt Minnie overeind, „ga mee in bed, je vat nog kou.”

Minnie laat zich optrekken en loopt met Jop zachtjes over de zolder.

Jop kijkt even naar Rietje, die slaapt als een roos.

In bed kruipt Minnie dicht tegen haar aan, als een kind dat bang is.

Een ogenblik lang moet Jop aan Sjoukje denken. Het is toch goed hier samen te zijn.

„Is vader nou niet boos meer, Jop?”

Ze voelt zich in dit ogenblik veel ouder dan Minnie en het is toch maar twee jaren.

„Nee hoor,” zegt ze troostend en slaat een arm om Minnie's hals, „ga maar lekker slapen.”

Even later hoort ze, dat Minnie al weer ingeslapen is.

Zelf slaapt ze nog niet.

Ze luistert nog lang of ze beneden niets bijzonders hoort, maar als het stil blijft, slaapt ze eindelijk zelf ook in.

Beneden zijn vader en Bram nog samen in de kamer.

Na die ene opmerking van Bram is vaders boosheid weggezakt.

Er is iets anders voor in de plaats gekomen.

Hij zwijgt lang en kijkt uit het kleine zijraam naar buiten. Dan kijkt hij naar de lege stoel bij het raam. In zijn ogen is geen boosheid meer, maar een stil verdriet.

„Jongen,” zegt hij.

Bram kijkt verwonderd op, hij heeft met gebogen hoofd gezeten, hij heeft gewacht op wat vader zeggen zou, hij heeft straf verwacht.

En nu is vaders stem opeens veranderd.

„Ik wou, jongen, dat ik je je moeder terug kon geven, vanavond nog. Denk je dat ik het niet moeilijk vind, om hier

alleen te zijn? Maar je moet niet weglopen. . . . dat is de weg niet, jongen. We moeten elkaar helpen om hier doorheen te komen. Het is voor ons allemaal moeilijk, Bram. Niet alleen voor jou. Denk eens aan Jopje. . . .

Moeder rekent op Jopje, zo klein als ze is. Maar moeder rekent ook op jou, jongen. . . ."

Het is allemaal niet wat Bram verwacht heeft, het is een aanval op zijn hart. En Bram van Doorn, die zo'n groot woord heeft en zoveel praat bij zijn vrienden, Bram van Doorn heeft maar een heel klein hartje.

Zijn moeder weet dat wel, maar die is er nu niet.

Maar vanavond zal vader het ook weten, want Bram van Doorn wordt vanavond, hier in deze kamer, waar ze beiden moeder missen, een kleine jongen, die het hoofd op de handen gooit en het uitsnikt, terwijl hij zelf niet eens goed weet waarom.

Vader Van Doorn kijkt naar zijn zoon, zijn oudste.

In dit ogenblik bidt hij vurig, of God zijn vrouw spoedig wil beter maken, moeder zou precies weten wat ze nu doen moest.

Hij is een man en daarom staat hij nu verlegen.

„Wij gaan volgende week eens samen naar moeder,“ zegt hij onhandig, „is dat goed?“

„Ja,“ zegt Bram en tilt het hoofd op van de armen, „maar... maar je moet het niet vertellen. . . . van. . . . vanavond, Vader.“

„Nee jongen. . . .“

En het is of die beiden een verbond sluiten zonder woorden, zonder beloften.

Het is ongeveer een week daarna.

Jop schrikt met een schok wakker van het heftig geratel van de wekker.

Ze zit opeens rechtop in bed en knippert met de ogen.

Wat is er aan de hand?

O, ja, vandaag gaan Vader en Bram op de fiets naar moeder. Het is nog donker buiten. Ze gaan om drie uur weg en komen vanavond pas laat naar huis.

Wat zal dat een reuze tocht wezen, wat zullen ze moe terugkomen.

Weet je wat? Als zij nu eens opstond en thee ging zetten, dan was het toch nog een beetje gezellig voor hen.

Ze gaat zachtjes uit bed om Minnie niet wakker te maken. Ze schiet haar jurk aan, zomaar over haar nachtjapon heen. Er komt een rose randje onderuit, maar dat hindert niet zo 's morgens vroeg.

Ze schuift het gordijn opzij en kijkt naar het bed van Henkje en Bram.

„Bram!“

Ze roept zachtjes om Henk, maar Bram hoort het niet, die slaapt als een roos.

Beneden hoort ze vader al stommelen.

Nou, dan moet vader Bram straks maar roepen.

Ze loopt op blote voeten de keukentrap af en komt de kamer in.

„Zo jongen, ben je er al? Dat valt me mee.“

Ze schiet in de lach: „Nee, Vader, ik ben het.“

Vader keert zich om: „Maar meidje, ben jij het? Wat moet je zo vroeg?“

„Ik kom even helpen, Vader.“

„Nou, je bent een beste, maar het is zo vroeg, en je bent vandaag de hele dag alleen, zou je maar niet gauw weer in bed gaan?”

Maar Jop schudt het hoofd, a's die zich eenmaal iets in het hoofd gezet heeft, dan moet dat gebeuren.

Ze zet gauw water op het stel en maakt de theepot schoon. Vader is al bezig om brood te snijden. Dat nemen ze straks mee voor onderweg.

Als Jop klaar is met de thee, gaat vader Bram roepen. Als hij eenmaal wakker is, is hij ook zo beneden. Hij wil het niet weten, maar hij verlangt erg om naar moeder te gaan. Hij zal dat aan niemand vertellen, maar hij heeft daar de avond tevoren lang van wakker gelegen.

Beneden zit Jop in elkaar gedoken in een stoel.

„Ga jij nou gauw weer in bed, Jop, je wordt zo koud.”

„Hè nee, Vader, mag ik wachten tot jullie weggaan?”

Ze drinkt ook een kopje thee mee in de half donkere kamer. Ze kijkt door het zijraam naar buiten, het hoekje waar moeder altijd zat.

Wat is moeder nu al lang weg. Moeder heeft geschreven, dat ze al vier pond aangekomen is. Zou moeder nu al weer gauw terugkomen? Ze wou dat ze mee kon vandaag.

„Jop, zal je de kinderen op tijd naar bed sturen vanavond, en zelf ook op tijd gaan? We zullen wel laat thuiskomen. Je hebt het zeker druk vandaag, hè? Het is Vrijdag.”

„O, dat geeft niet,” zegt Jop.

Diep in haar hart ziet ze er toch een beetje tegenop, alleen achter te blijven met de kleintjes. Het is wel heel anders dan wanneer vader om vijf uur naar huis komt.

Dat begrijpt ze eigenlijk nu pas. Ze denkt altijd elke dag: straks komt vader, straks kan ik wel weer eens even weg.

Maar het is fijn, dat vader en Bram samen naar moeder gaan,

dan horen ze morgen weer een heleboel. Dan horen ze ook wanneer moeder terugkomt.

Hè, wat zit ze te dromen. Vader en Bram zijn klaar.

Ze pakken hun boterhammen in en gaan in het schuurtje de fietsen oppompen.

„Neem de fietspomp maar mee, Vader,” zegt Jop bezorgd, „als jullie vanavond erg laat zijn, en de band is soms zacht.... Zo laat is er geen zaak meer open.”

Vader lacht en tikt haar tegen de wang: „Best hoor, moeder-tje. Wil je wel geloven, dat je heel erg op moeder gaat lijken? Die zou zoiets ook gezegd hebben, als ze thuis was.” Ze krijgt een kleur van plezier. Je kunt eigenlijk niets mooiers tegen Jop zeggen dan dát.

Ziezo, ze zijn er klaar voor.

Jop loopt mee naar het zandpaadje.

In haar ogen hunkert het verlangen nu achterop vaders fiets te springen en mee te rijden tot ze bij moeder is.

„En Jop, wat zal ik tegen moeder zeggen? Zal ik haar een paar flinke zoenen geven van je?”

Ze slikt even en knikt dan: „Ja, natuurlijk, Vader.”

„En dan zal ik zeggen dat je ook eens komt kijken, gister hield de dokter me nog aan op straat, hij beloofde, dat hij heel gauw kwam met de auto, dan mag jij mee. Misschien over een week al, Jop.”

Haar gezichtje straalt van plezier: „Fijn, Vader!”

Aan het eind van het paadje springen ze op de fiets: „Dag Jop, hou je goed. Tot vanavond, hoor! Dááágl!”

Ze steekt een arm omhoog naar vader en naar Bram, die om het hardst zwaaien naar haar.

Bram is zo uitgelaten, ze heeft hem nog nooit zo vrolijk en opgewekt gezien.

Het is ook heerlijk om naar moeder te gaan.

Ze gaat langzaam terug, wat is het nog donker en kil buiten.
Ze loopt gauw het keukentje door, gaat de trap op en schiet
onder de dekens.

Hoe laat is het nu? Ze moest eigenlijk de wekker om halfacht
af laten lopen. Och, maar dat is immers niet nodig, ze is toch
altijd op tijd wakker, dat zal vandaag ook wel zo zijn. Ja
maar . . . nu is ze op geweest . . . ze moet toch . . .

Ze steekt een hand boven de dekens uit, maar ze heeft zo'n
slaap, die hand zakt weer neer . . .

Een van haar zwarte dikke vlechten schuift over haar schou-
ders naar voren . . .

Jopje van Doorn is weer ingeslapen.

Buiten worstelt de zon om boven de horizon uit te komen....

De zon klimt hoger en hoger aan de lucht.

Het rood aan de horizon verandert langzaam in blauw.

De boer komt terug van zijn koeien, hij gaat naar het land.

Uur na uur verstrijkt, en al hoger klimt de zon.

De vogels springen van tak op tak. Vogels kruipen naast
elkaar op de lage schutting langs het erf van Van Doorn.

Ze wachten op Jop, die om deze tijd gewend is de kruimels
te strooien van het broodeten.

In het kleine huisje achter de boerderij blijft het stil.

De wekker boven tikt de minuten weg, de kwartieren, de
halfuren.

Jop van Doorn droomt.

Ze droomt een heerlijke droom. Ze is bij moeder in het rust-
huis. Het is een grote villa, met erg veel ramen en een ge-
weldige tuin.

Moeder ligt niet meer, ze wandelt in de grote tuin. Ze ziet
Jop aankomen en vliegt op haar af.

„Dag Jopje! Gaat het goed?”

„O, best,” zegt ze, „zo best, Moeder. De boerin helpt me met een heleboel dingen, Minnie en ik maken nooit meer ruzie en Bram is zo aardig.

Henkje is altijd direct uit school thuis en Rietje is een schat.”

„Aul”

Met een schok zit Jop recht in bed en kijkt verbaasd naar Henkje, die bovenop haar benen is gesprongen.

Ze zit met haar gedachten nog half in haar droom, en kan zo gauw niet begrijpen wat Henkje wil.

„Ga je nou niet opstaan, Jop? Ik ben al wakker!”

Wakker. . . . ze schrikt, springt het bed uit en kijkt op de wekker.

Een vuurrode kleur vliegt naar haar gezicht, met een ruk draait ze zich om, trekt Minnie wild aan haar arm: „Mèid, er uit, het is kwart voor negen.”

„Au. . . .”

Minnie, die nog diep in slaap was, schrikt van die ruk aan haar arm en wordt boos wakker.

„Au, wie doet dat, ga weg, laat me nou, Jop.”

„Kind, het is kwart voor negen.”

Minnie denkt aan een grap, haalt de schouders op: „Flauw, Jop.”

Maar Henkje is in allerijl aan het aankleden gegaan, Rietje wordt door Jop met een zwaai uit bed getild. En dan moet Minnie het ook wel geloven.

Ze is al het bed uit en kijkt op de wekker.

„O, Jop, het is tien voor negen, jou schuld.”

„Zo? Mijn schuld? Of jòu schuld? Waarom word je dan zelf niet wakker?”

Minnie is zenuwachtig haastig aan het aankleden. Wat moet ze tegen de méester zeggen? Ze zullen haar natuurlijk allemaal uitlachen.

Ze hoort niet eens dat Jop doormoppert.

Rietje rent daar tussendoor.

„Jop, waar is mijn kous? Ik zie mijn ene kous niet meer.”

„Waar laat je je rommel dan ook?”

Rietje raakt van streek omdat ze allemaal zo ongewoon doen en begint zeurderig te huilen.

Een beetje te hardhandig trekt Jop haar half aangekleed mee de trap af.

Henkje is al hals over kop naar beneden geroffeld.

Beneden staat de tafel nog net als toen vader en Bram weggingen.

Jop begint in allerijl een beetje op te ruimen, ze snijdt brood en stopt dat in de trommeltjes voor Henkje en Minnie.

„Wees nou stil,” verbiedt ze Rietje, „ik zal je zo helpen als de anderen weg zijn. Stil nou, ga maar even met je pop spelen.”

Maar Rietje heeft geen zin in spelen en blijft op de grond verongelikt naar Jop zitten kijken.

Jop ziet het niet, ze ziet wel, dat de wijzer op de wekker angstvallig dicht bij de negen komt.

Daar is Minnie ook al. Haar haar zit niet erg netjes en de knoopjes van haar jurk zijn nog niet allemaal vast.

„Gauw,” zegt Jop, „eten jullie deze boterhammen vlug op. En dan weg.”

Ze bidden zachtjes, een beetje te vlug.

Ze hebben nog nooit zo gauw de boterhammen naar binnen gekregen als vandaag.

Rietje blijft zeuren, ze wil niet aan tafel en ligt met haar hoofd op de armen.

„Wat moet ik nou zeggen tegen de meester?” vraagt Henkje.

„Ik zeg, dat jij je verslapen hebt,” zegt Minnie.

„Jij zeker niet?” vraagt Jop daar vlak overheen.

Ze hoort zelf wel hoe lelijk en kattig het klinkt.

Geen minuut later gaan ze de deur uit, de wijzer is de negen voorbij.

Ze hollen het zandpaadje af, rennen de weg op.

Jop kijkt ze na, Rietje is overeind gekomen en kijkt mee door het keukenraam.

„Henkje valt, kijk maar, Jop!”

„Ja, dat zie ik ook wel, hou je mond nou maar,” zegt Jop snibbig.

Rietje begint weer zachtjes te huilen.

Jop hoort het niet eens, ze ziet dat Henkje overeind krabbelt.

Minnie is doorgehoud, hij slaat zijn broek af en rent dan weer achter Minnie aan.

Het is bijna een half uur naar school, het zal halftien zijn eer ze aankomen. Ze moeten natuurlijk bij de bovenmeester komen.

Ze ziet het gezicht van meester Van Dam in gedachten. Hij heeft een verschrikkelijke hekel aan laatkomers. Er is bijna niets waar hij zo boos om wordt.

Ze hoort zijn stem: „Hoe komen jullie zo laat?”

En dan Minnie: „Jop had zich verslapen.”

Wat moet hij wel van haar denken?

En wat moeten ze op school wel van haar denken?

Ze zijn gisteravond veel te laat naar bed gegaan, vader zei het nog. Maar ze wilden allemaal over moeder praten, ze wilden vader allemaal een boodschap meegeven. En als zij vanmorgen niet zo vroeg er uit was gegaan, was het nog wel goed gekomen. Waarom heeft ze de wekker ook niet op halfacht gezet?

Nu zullen Minnie en Henkje vanmiddag wel wat later thuis-komen, ze zullen het half uur te laat wel na schooltijd moeten inhalen.

Maar wat staat ze hier nou te zeuren, het is vandaag Vrijdag en het is toch al zo laat. Waar is Rietje?

O, die zit voor het andere raam.

„Kom Rietje, nu eerst je boterhammen opeten, hoor.”

Ze zegt het nu weer gewoon en vriendelijk. Rietje komt dadelijk bij tafel zitten. Jop zit zich te schamen. Waarom is ze zo uitgevallen tegen het kleine ding? Het is zo'n gemakkelijk kind, waar je nooit last mee hebt, maar zij zou haar lastig maken.

„Lekker, hè, Rietje?”

Het kleine ding knikt.

„Nou komen ze te laat op school, hè Jop? Krijgen ze nou een standje?”

„Dat zullen we vanmiddag wel horen, Rietje, eet nou maar vlug door, dan breng ik die vuile boel alvast achter.”

Als de tafel is afgeruimd, begint ze vlug aan de kamer. Vrijdag is een drukke dag, dan krijgt alles een goeie beurt van Jop. Dit is al de vierde Vrijdag, dat ze alleen is. Ze is er 's avonds erg trots op, als alles zo netjes blinkt en glanst, maar overdag heeft ze daar geen tijd voor. Het is haasten en repen om klaar te komen voor de anderen thuis zijn.

Vrijdags is ze maar blij dat ze op school overblijven.

Rietje helpt op haar manier mee de stoelen uit de kamer te zetten. De ramen staan wijd open, een warme zoele zomerwind waait naar binnen.

Jop gaat het te laat komen zachtjesaan vergeten, het is zulk heerlijk weer en het is zo fijn, dat vader en Bram nu naar moeder zijn, en dat ze vanavond alles weer eens precies horen zullen.

Misschien gaat ze volgende week ook wel, wie weet.

Echt aardig van Sjoukje's vader om dat te beloven.

Ze moet nu weer denken aan wat Sjoukje zei.

„Ik wou, dat er bij ons ook klompen stonden.”

Sjoukje voelt zich niet zo rijk, als zij, Jòp, wel eens heeft gedacht.

En opeens moet ze denken aan wat vader zei, toen Rietje geboren was.

Hij stond bij de wieg en hij nam Rietje er uit.

Ze ziet vader nog staan met dat kleine pakje in zijn grote sterke handen.

Ze ziet nog moeders gezicht, dat zo zacht en gelukkig was.

En dan vaders stem: „Wat zijn we toch rijk, vrouw. . . .”

Vreemd, dat het wel leek of ze dat voorgoed vergeten was en dat ze dat nù weer weet.

Ze moet opeens Rietje oppakken. Rietje, die zo smal en rank is, zo licht als een veer in haar sterke armen.

„Je bent een schàt, hoor, mijn schat, hè?”

Rietje danst in haar armen op en neer: „En mòeders schat, hè Jop? Hoor es, hoor eens aan je oor. Ik wou. . . . hè. . . .

ik wou dat ze moeder vanavond meebrachten, hè?”

„Nou zeg, ik ook, maar dat zou toch niet goed zijn. Dan was moeder nog niet helemaal beter, dat zou niets leuk wezen.

Als moeder beter is, en terugkomt, dan maken we een feestje, hè? Dan gaan we moeders stoel versieren, zullen we dat

doen? Maar niks aan moeder verklappen, hoor, als we naar haar toegaan. Maar nu moeten we weer werken, hè?”

Ze gaan eensgezind aan de gang, na de kamer gaan ze boven aan de slag.

Ze maken daar tussendoor een kopje chocola en Jop schilt aardappels en maakt de groente klaar. Dan is het al weer tijd om een boterham te eten.

Om één uur begint ze aan de keuken. Daarna moet de buitenkant nog.

Het plaatsje, het klompenhokje en de ruiten.

Nee, klaar is ze nog lang niet, maar het is ook nog lang geen vijf uur.

De narigheid van vanmorgen is ze nu zo langzamerhand vergeten.

Als het vier uur is, begint het Vrijdagse werk aardig op te schieten.

Jop berekent met een blik op de klok: het koper poetsen en de ruiten, dan ben ik klaar. Nu moet ze voortmaken, want als Minnie en Henkje er zijn, lopen ze haar natuurlijk in de weg. Als ze niet schoolblijven, zijn ze om halfvijf thuis, maar ze rekt nu maar vijf uur. Ze moeten vast een half uur wachten. Ze gaat vlug aan de gang. O ja, de rijst even opzetten, gewassen is ze al. Dat is lekker voor toe.

Vreemd dat vader en Bram nu niet thuiskomen. Ze blijft vanavond fijn wakker tot ze er zijn, dan weet zij het eerst het nieuws van moeder. Zouden ze nu al weer op weg naar huis gaan? Ze weet eigenlijk niet precies hoever het is.

Bij halfvijf, nu heeft ze nog een half uur. Ziezo, het plaatsje is ook schoongeschrobd. Ze strijkt het haar weg van haar voorhoofd.

Pff, wat is het hier warm.

Nu moet ze gauw aan de ruiten beginnen, dat is het laatste.

Waar is de spons nou gebleven?

O, ja, in de keuken.

Hè, bah, kijk nou toch eens, daar staat me die rijst over te koken van geweld.

Ze is kwaad op zichzelf omdat ze het vergeten heeft, en neemt de pan van het stel. Nu kan ze notabene dat stel weer gaan schoonmaken!

Hè, nou komt ze niet helemaal klaar met de buitenkant van het huis voor de anderen komen. Ezel, die ze ook is.

Eerst de pan maar, dan kan die in kranten in bed met de dekens en kussens er op. Dat heeft ze van moeder geleerd. Dan kost het weer geen petroleum, zegt moeder. Ze ziet rood en warm van het haasten.

Ze voelt een lome moeheid opkruipen in haar benen. Eigenlijk heeft ze de hele dag niet gezeten, alleen even met brood-eten.

Waar is Rietje nu weer? O, daar staat ze, bij Elsje.

Nu het stel nog.

En dan komt er al gestommel in het klompenhokje, Henkje komt aarzelend de keuken in.

„Jop. . . . kijk es, ik. . . . ik heb. . . .”

Ze kijkt om en staat recht. Een kleur van spijt en van een snel opkomende boosheid maakt haar gezicht nog warmer en roder.

„Akelige jongen,” valt ze uit en pakt hem bij een arm, „kun je dan niet beter oppassen, denk je dat ik nog niet genoeg te doen heb? Hè? Jij maar te keer gaan en de boel kapot maken. . . .”

Nu ze eenmaal begonnen is, kan ze niet meer ophouden, het ene verwijt volgt op het andere. Ze kan zich niet meer beheersen. Ze komt zover, dat ze Henkje een stevige draai om zijn oren geeft en hem de kamer in zwaait. Ze heeft de tranen in de ogen. Ze weet zelf niet waarom, om die warme moeheid in haar benen, om het werk, dat nu nog niet klaar is, om vanmorgen, om Henk die zo vroeg naar huis komt, om het vuile stel en om die gescheurde gerafelde mouw, waarmee Henk zo maar voor haar komt staan.

Ze gaat hem na, ruziet verder, alle boosheid en moeheid van deze dag moeten er plotseling uit.

Henkje hangt in moeders stoel tegen het raam, zijn arm met de gescheurde mouw hangt zielig omlaag.

Hij geeft nergens antwoord op en juist omdat hij nergens antwoord op geeft, raakt Jop uitgepraat. Ze houdt stil en reddert wat rond in de kamer.

Ze verzet, helemaal onnodig, een paar stoelen, schuift de tafel wat rechter en kijkt weer naar Henkje.

Rietje komt de kamer inhollen en loopt op Henkje af.

„Ben je er al? O, heb je je mouw gescheurd? Huil je dáárom?”

Maar Henkje geeft nergens antwoord op, hij blijft maar zachtjes en zielig doorhuilen.

Jops boosheid zakt weg.

„Waarom huil je nou zo?” vraagt ze onhandig.

Hij kijkt even naar haar op, nu haar stem zachter is.

„Ik wou . . . ik wou, dat moeder er maar weer was”

Ze verlangt nu net als die twee kleintjes heel heftig naar moeder. Ze zou nu wel bij Henkje en Rietje willen kruipen en opeens weer klein willen zijn en meehuilen en zeggen: „Ik wou dat moeder er maar weer was. . . .”

Ze zou nu al die zorg en last wel van haar schouders af willen gooien en moeder de zorg en de last weer willen opdragen. Is dat flink? Moet dat zó?

Wat heeft moeder gezegd voor ze wegging?

„Al is vader er eens niet. . . . onthou dan maar, dat je toch nooit helemaal alleen bent. . . .” Ze strekt haar rechte lenige rug en loopt naar die twee in het hoekje bij het raam.

„Kom eens, Henkje,” zegt ze, „laat me die scheur nou eens goed zien. Ik heb een grote, dikke naald, hoor, ik zal eens kijken wat er aan te doen is. Maar vertel nou eerst eens, hoe het is gekomen.”

Henkje wrijft langs zijn ogen, hij kijkt opgelucht naar Jop, dan wijst hij naar buiten, naar de weg achter het zandpaadje. „Ik ben. . . . ik ben vanmorgen gevallen toen we naar school gingen. . . . ik bleef vastzitten. . . .”

Jop hoort niet wat hij verder zegt.

Ze moet toch nòg weer even omlaag zien naar de grond.

Vanmorgen? Toen zij zo laat was? Het is dus eigenlijk haar eigen schuld?

Ze heeft wel opgespeeld tegen Minnie, maar moet zij niet zorgen dat de kinderen op tijd wegkomen? Heeft zij dat niet op zich genomen?

Ze breekt het verhaal van Henkje af.

„Wat zei de meester, dat je zo laat was? Wat hebben jullie gezegd?”

„Minnie zei, dat we ons verslapen hadden, dat vader en Bram zo vroeg waren weggegaan en dat we gisteravond zo laat waren opgeweest. Toen was hij ineens niet boos meer,

fijn jô. We hoefden lekker niet school te blijven, Minnie ook niet, die komt straks. Maar het mocht nooit meer gebeuren, zei de meester. Aardig, hè, dat hij niet boos was. Jij bent nou ook niet boos meer, hè Jop?"

„Nee,” zegt ze.

Rietje is op de grond gegleden en speelt vergenoegd met haar pop, die ze in een oud ledikantje legt en toedekt.

„Moet jij zo lang slapen?” brabbelt ze, „pas op, hoor, moet jij te laat op school komen soms? Denk er om, stoute meid. Waar is je vader nou? O, is die naar je moeder? Komt je moeder gauw weer terug? Ja, hè?"

Jop neemt Henkje bij een hand: „Kom maar, dan trekken we je ouwe blouse aan, dan mag je buiten gaan spelen. Ik zal deze vanavond naaien met Minnie.”

Minnie komt juist het paadje af, de keuken door, de kamer in: „Wat moet Minnie? O, die blouse? Ja, dat is vanmorgen gebeurd, ik zal er een stuk inzetten, Jop, zal je eens zien, hoe mooi moeder het vindt, ze zal het bijna niet kunnen zien, ik doe het precies op de streepjes, we hebben het net verleden week op handwerkles gehad. Ha, Rietjell!"

Jop knikt tevreden, ze is blij en dankbaar dat alles weer goed is.

Och, heden, maar nu heeft ze haar rijst weer vergeten.

Het wordt daardoor een beetje later dan andere dagen met eten.

Maar het komt toch klaar.

Aan tafel is het vreemd stil en saai en ze zijn veel gauwer klaar dan anders.

Na het eten wassen ze samen af in de keuken. Ze hoeft het Minnie niet eens te vragen, die gaat vanzelf mee naar de keuken.

Als ze klaar zijn, zoekt Jop een stukje goed uit de lappen-

doos, het is een beetje te nieuw en helderder dan de blouse zelf, maar dat zal met de zon wel bijkleuren.

Minnie gaat aan tafel zitten en beproeft haar krachten.

Jop brengt intussen Rietje naar bed, die wel even tegen-sputtert en op vader wil wachten.

„Nee,” zegt Jop, „dat kan niet, hoor, wij gaan straks ook naar bed. Vader en Bram komen heel laat. Maar ik zal je morgen alles precies vertellen. Ga nou gauw slapen, dan vertel ik aan vader hoe lief je geweest bent.”

Dat laatste maakt indruk, Rietje gaat mee naar boven.

Als Jop beneden komt, zucht ze van voldoening. Ziezo, nu is het langste stuk van deze dag voorbij, Rietje is in bed en straks gaat Henkje ook.

Minnie is druk bezig met naaien.

„Ik moet de ruiten nog, buiten,” zegt Jop.

Minnie kijkt op: „Hè nee, blijf nou binnen, veel gezelliger, doe dat morgen.”

En omdat Minnie het gezellig vindt, als ze blijft, knikt ze van ja. Ze neemt een boek en gaat lezen. Af en toe komt ze eens kijken hoe het gaat met de mouw, ze heeft er bewondering voor zo netjes Minnie dat kan. Minnie zelf heeft een kleur van trots.

Henkje tekent aan de andere kant van de tafel.

En dan opeens stommelen er voeten in het klompenhokje.

Sjoukje stapt lachend de kamer binnen: „Dááág. Is je vader er niet?”

„Nee, die is met Bram naar moeder.”

„O ja? Ik kwam zeggen van vader, dat jullie volgende week mee mogen, dan gaat vader naar je moeder, dan kan hijzelf ook eens zien hoe het gaat.”

„Wie allemaal?” vraagt Minnie.

„Nou, dat moeten jullie maar uitzoeken. Er kunnen er drie achterin en één voorin.”

„Maar ik heb school,” zegt Minnie teleurgesteld, „en Henkje ook. Als het nou op Woensdagmiddag was.”

„Dan vragen we natuurlijk vrij,” zegt Jop, „dat gaat vader wel doen.”

„En gaat je vader dan zelf niet mee?” vraagt Sjoukje.

„Nee, dat kan natuurlijk niet, vader mag niet weer weg van de boerderij.”

„Nou, dan weet ik wat, Jop.”

„Wat dan?”

Ze kijken allebei naar Sjoukje.

„Dan vraag ik aan vader of ik voor dat ene keertje ook mee mag.”

„Hè ja, dat is leuk, zeg!!”

Sjoukje loopt weer naar de deur: „Ik kwam het maar even zeggen, hoor, nou moet ik weer terug, ik moet nog zoveel leren vanavond.”

„Ik loop een heel klein eindje mee, Sjoukje, is dat goed, Minnie?”

„Ja, ik zal wel luisteren of ik Rietje hoor boven.”

Jop loopt achter Sjoukje over het zandpaadje naar de grote weg.

„We hebben zoveel werk opgekregen,” vertelt Sjoukje, „we hebben morgen twee repetities.”

„Ja?”

Jop kijkt ver voor zich uit, de zon zakt langzaam omlaag, de lucht wordt rood en rose in de verte.

De school peinst ze daar denk ik bijna nooit meer aan de laatste tijd. Er zijn zoveel andere dingen. Nu, vanavond, zou ik er niet eens naar verlangen. Er is zoveel thuis te doen Het is toch wel een heerlijk gevoel, te we-

ten dat vader en moeder me zo nodig hebben. . . .

Bij de volgende boerderij staat ze stil: „Nou moet ik terug, Sjoukje, anders is Minnie zo lang alleen.”

Ze heeft er dadelijk spijt van. Sjoukje is immers altijd alleen.

„Een klein eindje nog,” bedelt Sjoukje.

„Tot de volgende boerderij dan.”

Als ze even later terugloopt, glimlacht ze zachtjes van plezier.

Veel leren moet Sjoukje, dat is iets waar zijzelf altijd heel erg naar heeft verlangd.

Veel geld hebben ze bij Sjoukje, dat is iets, waar ze vroeger altijd erg jaloers op was.

Vroeger. . . . ?

En nu dan. . . . ?

Ze schudt haar zware, zwarte vlechten naar achter en kijkt naar het wijde groene land.

Nee, nu niet meer. . . . weet ze vast.

Nu niet meer. . . . want ze zou Rietje en Henkje en Minnie en Bram nooit en nooit willen missen voor de school en voor geld.

Een warme dankbaarheid groeit in haar terwijl ze daar loopt, eenzaam en alleen op die grote weg tussen het wijde onafzienbare land.

Eenzaam en alleen, maar met de blijde zekerheid, dat er zóveel op haar wachten thuis, dat er zoveel zijn waar ze bijhoort. Vandaag en morgen en altijd. . . .

Om halftien liggen ze allemaal in bed.

Vader heeft gezegd dat ze niet langer mogen opblijven. Jop heeft de achterdeur op slot gedaan, vader heeft de sleutel in zijn zak.

Het kon wel twaalf uur worden, zei vader.

Bang is Jop niet.

Donker worden deze warme zomernachten niet en de boerderij daar voor hen is zo vlakbij.

Ze ligt naast Minnie in bed, een hand onder de wang.

Minnie slaapt al, maar zij blijft natuurlijk wakker. Ze wil het eerst van allemaal weten hoe het met moeder is.

Met een schok wordt ze wakker van een deur, die dicht slaat.

Ze wrijft de ogen uit. Wel, nou nog mooier, nou moet ze toch geslapen hebben, want nu ziet ze op de wekker, die verlichte cijfers heeft, dat het al vijf minuten over twaalf is, en daar hoort ze beneden vader en Bram al.

Ze is tegelijk het bed uit en de trap af.

Vader schrikt als hij haar ineens in haar nachtpon voor zich ziet staan.

„Zo, ben jij een beetje aan het nachtspoken? Kom maar gauw in de kamer, doe even een mantel om, dat is veel te koud zo opeens uit je bed, zonder wat warmts.”

Vader praat zo blij en monter, ze schiet gauw haar jas aan en zit in moeders stoel. Bram legt een pakje op tafel.

„Kijk, een stuk chocola voor jullie allemaal, dat heb ik meegebracht.”

„Hè, fijn,” zegt Jop.

Ze moet gauw even kijken en geeft er Bram spontaan een zoen voor, die ergens in de buurt van zijn kuif terechtkomt.

Vader lacht: „Nou, Jopje, we hebben een mooie dag gehad, hè Bram? Moeder was zoveel beter, ze zag zo bruin van de zon en je kon goed zien dat ze dikker geworden was. Het zal nog wel even duren, maar ik ben toch zo blij, dat we dit gedaan hebben. En dat jij zo flink je best doet hier, dat vond moeder reusachtig, daar knapte ze nog meer van op. Is alles goed gegaan vandaag?”

„Eh. . . . ja. . . . vader, maarre, we zijn te laat wakker ge-

worden en Minnie en Henk kwamen te laat op school. En Henk heeft een gat in zijn mouw gehaald."

Ze zegt het allemaal maar ineens.

Maar vader neemt het niet zo zwaar op, hij is veel te blij over moeder.

„Zo, zo, nou dat is wat. Verder geen ongelukken? Gelukkig. Geen ruzie gemaakt?"

Een ogenblik aarzelt Jop.

„Nee, hoor," zegt ze dan.

Het was immers geen ruzie, zij was alleen maar boos. Ze moet er vader maar niet mee lastig vallen, hij is zo blij om moeder en ze is zelf zo blij. En ze heeft er spijt genoeg van. Vader legt een dikke brief op tafel. „Die heeft moeder voor jullie meegegeven. Die moet je maar voorlezen aan de anderen."

Ze steekt al een hand uit.

„Nee, Jop, nu niet meer, het is kwart over twaalfen. Gauw naar bed, morgen hoor, als de kleintjes er ook bij zijn. Ik zal de wekker voor je opwinden, dan kun je je morgen niet verslapen. Gauw, geef me een zoen en dan, mars, naar bed."

Jop gaat de trap op met vader, die de wekker goed zet.

In een ogenblik ligt ze in bed.

„De kleintjes," zei vader.

Het betekent, dat zij bij de groten hoort, zij alleen. . . .

Het betekent, dat vader haar weer alle zorg opdraagt voor morgen en overmorgen.

Het is heerlijk.

In het donker kijkt ze even door het raampje.

Maar ze kan niet veel onderscheiden.

Ze vouwt opeens dankbaar de handen samen.

„Ik vind het zo fijn dat moeder veel beter is," zegt ze, „wilt

U me helpen het goed te doen, hier, voor allemaal? Het is soms zo moeilijk. . . ."

Dan legt ze een hand onder haar wang en sluit de ogen. Jopje van Doorn slaapt tevreden en gelukkig in.

VI

NAAR MOEDER. . . .

Wat kan een week verschrikkelijk lang duren. Soms tellen ze lachend de uren, die er nog moeten voorbijgaan voor dokter komen zal met de auto.

Vader is naar school gegaan. Henkje en Minnie mogen vrij. Sjoukje gaat ook mee.

En eindelijk is het Woensdagavond.

Ze zijn zo opgewonden en druk, dat vader er geen raad mee weet.

Ze doen spelletjes met Bram, die bijna elke avond thuis blijft. Ze doen zo mal en weten telkens iets anders. Eindelijk heeft vader er genoeg van.

„En nu naar bed, vooruit, allemaal tegelijk. Anders ben je morgen niet goed uitgerust. Nee, nu ophouden, Minnie, anders draait het nog op ruzie uit.”

Ze stommelen lachend achter elkaar naar boven.

Als de herrie boven verder gaat, zegt vader tegen Bram: „Hè, nu ben ik toch weer dom geweest. Ik had ze niet allemaal gelijk moeten sturen, nou beginnen ze boven weer. Zoiets doms zou je moeder nou weer niet gedaan hebben.”

„Nee,” lacht Bram, „moeder niet. . . .”

Vader vergeet de anderen boven even. Hij kijkt voorzichtig van opzij naar zijn jongen.

Zo'n jongen, als die nou eens geen moeder had. Hij heeft

wel gezien, dat moeder Brams hand vasthield en hij heeft wel gehoord, dat moeder tegen Bram zei:

„Zal je 't niet vergeten, dat er Een is, die je altijd ziet? Beloof me, dat je 't niet vergeten zult, Bram. Je bent nog zo jong.”

Ze hebben daar niet over gepraat op de terugweg, natuurlijk niet. Maar hij is er zeker van, dat Bram die woorden niet meer vergeten zal.

Vader staat op en roept onderaan de trap: „Is het nou stil boven? Anders moet een van jullie beneden komen. En wie beneden moet komen, mag morgen niet mee.”

Daar schrikken ze van.

Ze zijn nu gauw in bed, maar dadelijk slapen gaat nog niet. Jop begint te plagen: „Ik denk, dat jij niet in de auto kan, Henkje. Je bent veel te dik.”

Maar Henk laat zich zomaar niet beeftnemen, hij zegt: „Dan ga ik met een paard en als jij erg veel praatjes maakt, sla ik jou met de staart om je oren.”

Minnie schiet in de lach, ze dempt dat lachen in haar kussen. „Stil,” waarschuwt Jop, „daar hoor ik vader weer.”

Maar het is niet zo, het is Bram maar, die even naar de gootsteen in de keuken gaat.

Ze zijn moe van al het pret maken en van de spelletjes beneden. Henkje slaapt het eerst in. Dan Jop. Ze heeft vandaag zo hard gewerkt, eigenlijk voor twee dagen tegelijk. Ze heeft de aardappels en groente voor morgen ook al klaar. Minnie is vanavond het langst wakker. Minnie, die altijd slaapt, zo gauw haar hoofd op het kussen ligt, kan vanavond moeilijk in slaap komen. Dat is van blijdschap om morgen, om moeder. Ze kijkt door het zolderraampje naar buiten.

De lucht is blauw en rossig.

Als het morgen ook zulk heel mooi weer is als vandaag. . . . Het zal wel een heel eind wezen met de auto. Ze heeft nog

maar één keer van haar leven in een auto gezeten. En dat was een ouwe, lelijke vrachtauto.

Wat zal het fijn zijn om moeder weer te zien en om te vragen wanneer moeder terugkomt.

Ze glimlacht zacht en tevreden naar een eerste verre ster, die zachtjes in het blauw van de lucht begint te pinkelen.

De volgende morgen zijn ze veel te vroeg op. Dokter heeft gezegd, dat hij halfnegen komen zou en om kwart voor acht zitten ze al kant en klaar.

Vader en Bram zijn al lang weg. Jop heeft beloofd goed de achterdeur te sluiten. Verder kan er in huis geen kwaad gebeuren.

Nu begint er een van de moeilijkste uren uit heel de tijd, dat moeder weg is, voor Jop. Ze moet op alles tegelijk letten.

Rietje en Henkje, die op zijn zondags zijn aangekleed, willen buiten in het zand. Dat mag natuurlijk niet, dan maken ze hun kleren vuil.

Minnie, die popelt van verlangen om weg te rijden, wordt kribbig en maakt ruzie met Henkje.

En eventjes later ook met Jop.

Ze zegt: „Laten we een kópje chocola maken.”

Maar Jop vindt dat niet goed, dat kost maar weer geld en ze gaan nu toch zo weg.

Minnie wordt kwaad, ze steekt een tong uit tegen Jop: „Ik doe het toch, net of jij hier de baas bent.”

Jop is gelukkig zo wijs om geen antwoord te geven.

Minnie gaat ongedurig verzitten van de ene stoel op de andere.

Het is al halfnegen geweest, het wordt kwart voor.

Jop zucht er stilletjes van; stel je voor, dat de dokter niet komt.

„Is het nou nòg geen tijd?“ vraagt Rietje, „ik wil niet meer met de pop spelen, Jop. Ik heb zo'n dorst.“

„Zie je wel,“ zegt Minnie, „ik ook. Ik neem een kopje chocola. Kom maar, hoor, Rietje.“

Maar ze komt niet verder dan de deur naar de keuken.

Henkje staat met zijn neus tegen het raam: „Hij komt vast niet, Jop. Ik krijg zo'n honger.“

„Wil je dan een beetje broekekoek hebben?“ vraagt Jop.

En daar schieten ze dan allemaal om in de lach.

De wekker wijst al negen uur, vijf over.

„Ik had net zo goed naar school kunnen gaan,“ zegt Minnie.

Nu wordt Jop ook kribbig: „Meid, schei toch uit, gá dan naar school.“

Ze heeft het net gezegd, of ze horen een hevig getoeter.

Ze zijn plotseling alles vergeten. Ze zijn opeens de kamer uit, naar buiten. Ze hollen achter elkaar over het zandpaadje naar de grote weg.

Maar halverwegen gaat Jop terug. Daar heeft ze toch zomaar de buitendeur vergeten! Nou, ze is ook een zorg van niks. Loopt zomaar de kleintjes achterna.

Als ze op de weg komt bij de auto, zitten ze er allemaal al in. Sjoukje zit met Rietje en Minnie achterin. Jop kan daar gemakkelijk nog bij. Henkje zit deftig naast de dokter.

De dokter steekt een hand op naar Jop: „Zo, wat zijn we laat, hè? Ja, een dokter kan niet op zijn tijd rekenen, zieken gaan voor. Nou, daar gaat hij. Hoepla Janneke, stroop in het kanneke.“

Ze rijden weg. Het is een feest.

Jop is de enige, die aan vader denkt.

„Kijk, daar staat vader, jongens.“

Ze steken allemaal een hand uit het open raampje. Vader zwaait met zijn grote rode zakdoek. Jop blijft even achterom

kijken. Daar staat vader, groot en recht, midden op het zonnige land. Hij kijkt de auto na.

Zo stond zij en keek de fietsen na, toen vader en Bram naar moeder gingen.

En kijk nou, daar staat Bram aan de kant van de weg.

„Moeder gëndag zeggen,” schreeuwt hij, met zijn pet zwaaiend naar de auto.

Ze roepen alles door elkaar. En dan zijn ze ook al bij het dorp.

Wat gaat dat hard in zo'n auto. Ze vliegen de kerk en de school voorbij.

Door het raam heen zien ze meester Van Dam staan.

Hij is zeker aan het vertellen.

Het is nog geen halftien.

En voort snellen ze, langs brede wegen en langs weilanden.

En dan langzaam aan verandert dat. Nu verdwijnen die landen, nu wordt het bos en nog eens bos en heidevelden.

Wat een lange rit is dat. Ze rijden maar door.

Jop, die al een beetje verstand van auto's heeft, ziet dat ze zeventig kilometer rijden. Dat gaat hard.

Henkje geniet, hij heeft nog nooit van zijn leven zo geweldig genoten.

Hij heeft zijn mond soms half open van verbazing over alles wat hij ziet.

Sjoukje heeft een blikje zoete balletjes bij zich. Ze nemen er dankbaar allemaal een.

Na een tijd slaapt Rietje in tegen Jops arm, ze is vannacht gedurig wakker geweest en begint nu slaap te krijgen.

„Nu schieten we op,” zegt de dokter, „we rijden nu ook al bijna twee uur.”

Jop maakt Rietje wakker.

Ze beginnen nu langzaam aan allemaal naar het eind te verlangen.

En dan, met een draai in een bocht van de weg staat de auto knarsend stil.

Jops hoofd steekt een eindje uit het raam, ze trekt het weer gauw naar binnen.

„Is het . . . is het dáár . . . dokter? Dat mooie witte huis?”

„Ja, Jop, riu mogen jullie uitstappen. Sjoukje en ik gaan nog even een paar mensen opzoeken. Dan komen we jullie straks halen. Moeder moet jullie eerst maar alleen zien. Jij bent de oudste, jij durft wel.”

„Ja,” knikt Jop.

Eigenlijk ziet ze er een beetje tegenop, maar dat wil ze niet weten voor de anderen.

Ze stappen uit. Rietje en Henk hangen dadelijk aan haar arm. Minnie komt vlak achter haar aan.

Ze kucht even.

Ze vergeet om nog naar de dokter en Sjoukje te kijken, zo is ze met haar gedachten bij dat grote witte huis, waar moeder is.

Het komt er nu op aan. Ze moet niet bang zijn.

Zij is de oudste.

En dan loopt ze recht en stevig naar het blauwstenen trapje, dat bij de voordeur is.

Ze haalt diep adem.

„Durf jij?” vraagt Minnie.

Henkje en Rietje zeggen niets, ze kruipen bang en angstig tegen Jop aan. Ze voelt zich opeens weer veel groter en ouder dan die drie daar bij haar. Ze strekt haar hand uit en trekt aan de grote koperen bel.

Ze schrikt van de lange galm, die dat geeft achter de deur in die vreemde gang.

Van bangheid begint Rietje zomaar zachtjes te huilen.
En dan gaat die deur langzaam open.
Een vriendelijke dame kijkt hen aan.
„Zo, en zijn jullie nou de kindertjes van juffrouw Van Doorn?
Dat is fijn. Kom maar gauw mee naar moeder.”
Door dat woordje „moeder” vergeten ze alle bangheid en
schrik. Ze lopen naast elkaar door die hoge brede gang, die
licht en vrolijk is met blauwe en grijze stoeltjes in een hoek.
En dan bij de hoek van de gang!
Daar staan ze opeens tegenover moeder, die het niet meer
uit kon houden en hen tegemoet gelopen is.
Ze steekt twee armen uit en drukt ze bijna allemaal tegelijk
tegen zich aan.
En is dat nu niet vreemd?
Nu moeten ze allemaal huilen, Jop ook . . . ja, Jop ook. En
het malste is, dat moeder ook moet huilen.
Maar dat gaat gelukkig heel gauw over. Even later zitten ze
buiten in de tuin onder de bomen.
En ze hebben zoveel te vertellen.
Hun ogen schitteren en moeders ogen schitteren ook.
Jop vertelt en Minnie vertelt, Rietje en Henkje vertellen daar
tussendoor.
Soms loopt er iemand in de tuin voorbij, die lacht en knikt
naar dat vrolijke stelletje.
Ze krijgen van die vriendelijke dame een glas melk met een
koekje.
En als ze helemaal uitverteld zijn, vraagt moeder:
„En maakt Jop het goed? Kun je het allemaal wel voor elkaar
krijgen?”
Ze knikt, stralend van plezier en vertelt van de Vrijdagen, van
het keukentje, van het klompenhokje en de ruiten.

Ze vertelt ook eerlijk van die morgen, dat ze zich verslapen hebben.

Nu, hier, in die zonnige tuin, moeten ze er om lachen.

En dan vertelt Henkje ook maar, dat hij een gat in zijn mouw gevallen is. En Jop vertelt gauw, dat Minnie dat weer heeft gemaakt.

Daar krijgt ze van moeder een zoen voor.

„Ja moeder, moeder. . . . hoor nou,” zegt Henkje. . . . „en Jop was eerst heel erg boos. Echt boos, net zoals vader wel eens, weet u wel? En later niet meer.”

Jop krijgt een kleur, ze verstrikt gauw wat aan het lint in Riëtje's haar, al is dat helemaal niet nodig.

Ze voelt wel, dat moeder naar haar kijkt, ze voelt ook wel, dat moeder het begrijpt. Ze zou moeder nu zo wel om de hals willen vallen en vragen:

„Moeder, hoor es, komt u gauw terug?”

Maar omdat ze de oudste is en omdat ze flink wil zijn, doet ze dat niet.

„En nou weet ik nog wat te vertellen,” zegt moeder.

Ze spitsen hun oren en zitten opeens heel stil.

„Ik ben hier nu vijf weken, dat weten jullie wel, hè? De dokter zegt: nu nòg vier van die weken, dan mag ik misschien weer naar huis.”

Nu komt er geen eind meer aan de drukte en aan het gelach. Nu vliegen ze moeder tòch weer om de hals. Jop ook, net zo goed.

En niemand vindt dat raar of mal.

Vier weken. . . . dat is nog een tijd en toch is het kort. Want nu kunnen ze kruisjes zetten en er elke dag een weg-schrappen. Nu kunnen ze telkens rekenen en zeggen: over zoveel dagen komt moeder terug.

Als de dokter en Sjoukje komen, zijn ze nòg niet uitgepraat.

De dokter is erg tevreden over moeder.

„Maar,” zegt hij, „het is goed, dat ik dat troepje weer meeneem, tot u nog een beetje sterker bent, hè vrouw Van Doorn? Wat een druktemakers. Hallo, geef jullie je moeder een zoen en nog een. Toe maar, nòg maar een. Ze kosten geen cent. Allemaal voor niks. Wat nòu, tránen, Rietje? Geen kleine meid zijn, hoor. Lachen tegen moeder, gauw dan?”

Ze houden zich goed, ze lopen naast moeder door de gang. Buiten komt moeder bij de auto staan.

Ze staat vlak naast Jop, die voor het raampje zit.

„Vier weken zijn gauw om,” zegt ze.

Maar Jop ziet wel, dat moeder het ook niet gemakkelijk heeft.

„Doe je best, Jop, ik laat je niet alleen, hoor, ook al ben ik niet vlak bij je. Je begrijpt me wel.”

Ja, ze begrijpt het wel. De motor slaat aan, ze rijden weg. Ze zien moeder voor het hek van dat grote huis staan, heel alleen.

Ja, Jop begrijpt het wel.

Ze begrijpt, dat moeder voor haar bidt en elke dag aan haar denkt.

Ze rijden verder en verder weg. Nu zien ze moeder niet meer, ze rijden een bocht om.

„Vier weken,” zegt de dokter, „wat een klein poosje nog maar, hè jongens?”

Ja, knikken ze allemaal.

Alleen Jop niet.

Want nu moeder weer ver van haar vandaan is, voelt ze zwaar de zorg voor de anderen, denkt ze aan het werk dat haar wacht. Vier weken. . . .

Dat is misschien niet lang.

Maar in vier weken kan er zoveel gebeuren.

Een week gaat voorbij.

Nu gaan de dagen heel lang duren, vinden de Van Doornpjes. De groten en de kleinen vinden dat.

De groten willen het niet weten. Vader zegt, dat ze er niet te veel over moeten praten, dan duurt het zoveel langer. Bram praat er helemaal niet over. Maar Jopje ziet hem soms bij de stoel van moeder lang in gedachten staan.

Minnie en Henk en Rietje zeggen telkens, dat het zo lang duurt eer die vier weken om zijn. Ze zeggen het met gezichten alsof dat de schuld van de groten is.

Ze moeten er soms om lachen en dan lachen de kleinen mee, dan hebben ze plezier met elkaar.

Op zulke dagen geeft Henkje alvast een schrap door het kruisje, dat eigenlijk de volgende dag pas weg mag.

Jop heeft zich nu helemaal bij de groten ingedeeld.

Vader, Bram en zij zijn de groten.

En het gaat zo goed. Minnie is wel eens lastig, maar dat gaat gauw weer over. Minnie kan zo wit en smalletjes zien, dat Jop haar na het eten 's avonds maar laat zitten en alleen de boel afwast in het keukentje.

Er is één ding waarvoor Jop van Doorn alles vergeten kan.

Dat is een boek.

Zo af en toe komt Sjoukje 's avonds op de fiets naar het huisje van Van Doorn. Bijna elke keer heeft ze dan haar boek van de schoolbibliotheek bij zich.

Jop mag dat lezen van de meester.

Als Jop het uit heeft, neemt Sjoukje of Minnie het weer mee. Maar zo mooi als het boek deze week is, is het nog wel geen keer geweest.

Het is halfdrie en Jop is klaar met het werk. Ze zit met het

boek buiten voor het huisje en leest zonder ophouden.

Rietje speelt in de zandhoop.

Het is warm buiten.

In de verte is de lucht koppig zwart. Er broeit onweer boven het wijde land.

Als je een hand boven de ogen houdt en heel goed kijkt, kun je vader bezig zien met de zeis.

Hij heeft een rode zakdoek over zijn hoofd gelegd voor de brandende hitte van de zon pal op zijn hoofd.

Hij staat soms recht en kijkt naar de zwarte, dreigende wolken, die hoger en hoger klimmen langs het blauw van de lucht. Dan neemt hij de zeis weer en slaat die met een fikse zwaai door het gras.

Een eindje verder is Bram bezig een sloot uit te baggeren. Een dik varken sleept zich log en lui naar de bagger, die Bram aan de kant op het gras gooit.

Maar Jop kijkt niet naar dat alles.

Jop leest. Ze is zo verdiept, dat ze de wereld om zich heen vergeet.

Het werk is klaar en in deze stille uren geniet Jop van haar boek, dat ze vanavond nog uit wil hebben.

Rietje zit in het zand, maar het taartvormpje, dat ze in haar handen heeft, valt neer op de grond.

Vanavond mag ze weer een schrap door een kruisje geven. Elke dag schiet het een beetje op, dat moeder komt.

Toen ze naar moeder geweest zijn, zijn ze die kant uitgegaan. Haar vingertje wijst in de richting van de grote weg, die naar het dorp gaat. Ja, die weg zijn ze gegaan.

In haar klein blond kinderhoofdje komt een plan op.

Ze klautert overeind en veegt haar zandhandjes af aan het schortje, dat Jop haar heeft voorgebonden.

Een beetje aarzelend kijkt ze naar Jop.

Ze loopt naar Jop toe: „Ik ga op de weg kijken. . . .”

„Mmmmm. . . .” zegt Jop.

Ze kijkt niet op, ze hoort ook niet wat Rietje zegt, Rietje zegt zo veel en ze is juist aan een heel spannend stuk gekomen.

Het meisje in het boek woont in een woonwagen. Ze heeft wat weggenomen van een stalletje op de markt, omdat ze zo'n verschrikkelijke honger had.

Nu zoekt de politie naar haar, want jongens zijn het wezen verklappen.

Ze heeft een kleur als vuur.

Ze zou het kind willen waarschuwen en zeggen: pas op, maak dat je weg komt. Ze heeft medelijden met haar, omdat ze zo'n honger had. O, als hier nog eens zo'n kind aan de deur komt en ze heeft honger, dan moet ze haar een boterham geven. Het gebeurt wel eens, dat er hier buiten het dorp een poosje een woonwagen komt staan.

Stil nou, ze moet niet denken en dromen, ze moet lezen. Straks komen Minnie en Henkje thuis, die maken zo'n drukte, dan is het uit met de pret.

Ze zet een hand onder het hoofd en leest voorovergebogen verder.

Rietje loopt langs het zandpaadje naar de grote weg. Aan het eind van het paadje kijkt ze om naar Jop, maar Jop ziet haar niet.

In de boerderij is het stil. De boerin gaat 's middags rusten en de boer doet een dutje in zijn stoel.

Een kip kakelt hard en druk.

De haan fladdert boven van een schutting naar omlaag.

Rietje ziet dat niet en hoort dat niet.

Haar oogjes schitteren van pret.

Ze moet almaar rechthuis langs die grote weg gaan net als de auto.

Het was maar een heel klein eindje, ze waren er zo.
Ze weet niet, dat ze bijna al die tijd geslapen heeft, tegen Jop aangedrukt.
Ze loopt met haar handjes op de rug midden in de zon. Heel ver op het land staan vader en Bram, maar die kunnen van zo ver niet zien, welk kindje er langs die weg voorbijgaat.
Ze werken zich warm en moe, ze hebben geen tijd om naar de weg te gaan en eens te kijken, wie daar loopt.
Rietje begint te zingen, het ene vers na het andere, ze heeft geen erg in de warmte. Haar blonde krulletjes springen vrolijk om haar hoofd.
Straks komt ze bij moeder, dan vraagt ze of moeder meegaat naar huis.
Het is toch wel een eind lopen, wat is die weg een lange weg. . . .
Maar ze geeft het nog niet op, nog lang niet.

Jop zit nog altijd te lezen.

Plotseling schrikt ze op van een dikke druppel die op haar boek valt. Ze heeft niet eens gezien, dat de zon is schuilgegaan achter dikke zwarte wolken, die nu al dreigend vlak boven haar hangen.

O, heden, ze moet op een holletje in huis om het boek, dat overal natspat.

Waar is Rietje?

Hè, waar is Rietje nou? Straks wordt ze drijfnat, voelt ze dan niet dat het regent? Ze is zeker bij Elsje naar binnen gegaan, omdat het te nat werd buiten.

Ze legt het boek op tafel en bedenkt dan opeens dat Elsje er niet is vandaag.

Ze gaat op een holletje naar de boerderij. De deur is open,

maar op haar roepen komt er niemand. De boerin is misschien met Elsje mee.

Waar is Rietje dan?

Ze loopt terug langs het paadje en haalt een regenjas, ze zoekt voor en achter hun huisje. En nu pas begint de angst te bonzen in haar keel.

Rietje speelt zo dikwijls in de buurt van hun huisje en de boerderij.

Maar verder dan de boerderij gaat Rietje nooit alleen.

Ze duwt opeens een hand tegen het hoofd.

Een kleur kruipt warm langs haar hals omhoog van schrik.

Is . . . is Rietje daarstraks niet bij haar geweest? Zéi ze niet wat?

Ja . . . maar wàt heeft ze gezegd?

Hàrder bonst haar hart van schrik en angst.

Waarom heeft ze niet geluisterd . . . Ze heeft gelezen . . .

Misschien is Rietje bij vader op het land en schuilen ze samen voor de regen hier of daar.

Vader . . . ze moet naar vader.

Maar wàt, als Rietje daar niet is?

Ze is al op weg, de regen valt zwaar op haar hoofd, op haar handen en voeten. Ze merkt dat nauwelijks. En plotseling onweert het hevig, een knallende slag dreunt boven haar hoofd.

Ze schokt even in elkaar om het felle licht, dat vlak daarop langs haar heen flitst. En weer zo'n knetterende slag.

Ze loopt op een draf langs de boerderij naar het land.

Maar het land ligt stil en kletsnat voor haar uitgestrekt.

Er is niemand.

Ze kan nu opeens niet verder van angst en narigheid, ze roept zomaar een kreet de ruimte in. Het eerste wat haar te binnen schiet, roept ze.

„Váder!!!”

En nog eens: „Váder!!!“

Ver achter haar rug gaat een klein bouwvallig schuurtje open, het lachend gezicht van vader kijkt om de hoek.

„Jòòòp!

Jòpjell“

Ze draait zich met een slag om en holt naar hem toe.

Hij vangt haar in zijn armen, alsof ze een klein kind is geworden, niet een van de groten meer.

„Maar Jopje, was je zó bang? Jij?“

Haar tanden klapperen op elkaar, ze rilt alsof ze koorts heeft.

„Vader, waar is Rietje? Is Rietje bij u?“

De lach trekt weg van zijn gezicht, hij laat het schuurtje, waarin hij heeft geschuild, achter zich dichtvallen en staat buiten in de neerstromende regen, in het felle flitsende licht dat bijna geen ogenblik van de lucht af is.

„Rietje. . . .? Bij mij? Nee, waar is die dan heen gegaan.

Jòp. . . . geef dan antwoord.“

„Ik. . . . ik weet het niet,“ hakkelt ze, „ik dacht, dat ze bij u was.“

„Alla, kòm Jop, dadelijk zoeken. Doe die regenjas goed dicht, kijk goed uit je ogen. Weet je niet, welke kant ze is uitgegaan?“

„Nee,“ zegt ze zacht en angstig.

Ze duikt wat in elkaar. Nu zal vader wel zeggen: is dat oppassen, Jop? Ik dacht, dat ik het aan je overlaten kon.

Maar vader zegt niets.

Ze is daar niet eens blij om, ze zou liever willen, dat vader flink op haar bromde, dat is gemakkelijker dan zó langs de weg te lopen.

„Kijk goed langs het gras, Jop, je weet het met kinderen nooit. Misschien is ze moe geworden en in het gras in slaap gevallen. Hoe lang is Rietje weg?“

Weer zo'n flitsende lichtstraal en een knetterende slag daarop. Daarom duurt het even voor ze antwoord geven kan.

„Ik . . . ik weet niet precies . . . ik denk een uurtje of zo....”

Nog eens kruipt ze in elkaar, maar vader zegt weer niets.

Hij kijkt alleen even verbaasd en een beetje verslagen opzij naar Jops gezicht.

Ze worden drijfnaat, maar geven er niet om.

Ze lopen speurend langs de weg, elk zoekt en kijkt aan zijn eigen kant.

Maar ze zien niets.

Als ze bij een boerderij komen, gaat vader even naar de achterdeur en vraagt, of ze Rietje ook gezien hebben.

Nee, ze hebben niets gezien.

Dan gaan ze weer verder.

Soms denken ze wat te zien, maar als ze dichtbij komen is het aldoor wat anders.

Een boom of een dikke tak, of een oud boerenkarretje.

Vader staat stil.

„We gaan terug, Jop, zo ver zal het kind toch niet gegaan zijn. Ik zal bij de boer de politie opbellen, kom maar.”

Vaders stem is zacht en een beetje verdrietig.

Ze loopt zachtjes te huilen van narigheid.

Vader legt een arm om haar schouder: „Stil nou maar, Jopje.

Het valt misschien nog wel mee. Geen verdriet voor de tijd.

Kom nou maar.”

Ze loopt zo maar tegen vader aan.

Er is geen sprake meer van, dat ze bij de groten hoort, er is geen sprake meer van dat zij het moedertje van de anderen is.

En dat vader nu zo goed en zo zacht tegen haar doet. Het is meer dan Jopje verdragen kan.

Ze moet het uitschreeuwen van angst en berouw:

„Vader, ik heb er zo'n spijt van. Het is mijn schuld.”

„Stil nou maar,” troost vader weer, „we doen allemaal wel eens wat verkeerd, Jop. Stil nou maar. Misschien komt alles nog wel goed.”

Haar tranen lopen langs vaders kiel. Ze zijn bijna doorweekt van de regen. Maar dat vreselijke onweer houdt eindelijk op en de lucht wordt in het westen wat lichter.

„Ze . . . ze zei nog wat tegen me, Vader . . . waar ze heenging, geloof ik . . . ik weet niet . . . ik hoorde het niet . . .” En zachtjes er achteraan zegt ze dan: „Ik zat te lezen . . .”

„Ja” zegt vader . . . „o”

En weer geen enkel boos woord, weer geen enkel verwijt. En juist daarom wordt haar berouw al maar groter en al maar dieper.

Ze moet ook opeens aan moeder denken.

Zoals vader nu is, zo was moeder ook altijd. Vader niet.

Is het omdat moeder weg is, dat vader zo anders is?

Ze weet het niet.

Ze lopen maar voort langs de weg, die twee.

En één ding weten ze niet van elkaar. Dat ze beiden zachtjes om hetzelfde vragen, midden op die weg.

Vader kijkt naar het verre, natte land, hij denkt aan zijn dochtertje.

Een stem in zijn hart zegt: „God in de hemel, bewaar mijn kind.”

En weer hetzelfde en nog eens.

Jop ziet niets van het wijde land, ze strijkt met een hand langs de ogen, ze heeft er niets van terechtgebracht en ze was zo trots, dat alles goed ging.

Ze bidt opeens, terwijl ze daar loopt met vader, zo maar diep in haar hart: „Laten we Rietje alstublieft gauw vinden. Laten we haar toch vinden . . . ik heb er zo'n spijt van . . .”

Maar ook op de terugweg vinden ze haar niet.

Vader gaat bij de boer naar binnen om op te bellen. Jop loopt verslagen langs het zandpaadje naar huis.

Voor ze bij de keukendeur is, staan Henkje en Minnie voor haar.

„O, Jop, waar waren jullie? Het was zo'n vreselijk weer, we hebben. . . .”

Maar ze breken hun woorden af om Jops verdrietig gezicht.

„Rietje is weg,” zegt ze, „we kunnen haar nergens vinden. . . .”

Minnie's mond gaat open van verbazing en schrik.

„Met dat weer?”

Jop knikt, ze heeft zo'n slap gevoel in haar knieën, dat ze moet gaan zitten. Ze trekt wit weg om haar neus en mond.

Nu is er vast een ongeluk gebeurd. Als Rietje nou eens. . . .

Ze durft dat niet verder uit te denken.

En ze gooit het hoofd op de handen. Nu kan het nooit meer goed worden, nu is alles bedorven en als moeder thuis komt. . . .

Henkje komt langzaam naderbij. . . .

„En. . . . en is het jòu schuld, Jop?”

Minnie's gezicht verandert, ze pakt Henk bij een arm: „Jò, niet zo zaniken, hou je maar gauw stil, anders zal ik eens vertellen hoe lang jij vanmiddag school moest blijven. Ga maar buiten spelen. Toe dan, jò. . . .”

Henkje laat zich de kamer uitduwen, hij gaat naar de boerderij, vader tegemoet. Misschien vindt hij Rietje wèl.

Minnie trekt Jops armen weg van de tafel: „Doe niet zo mal, meid. Rietje komt best terecht, zal je zien. Je moet niet zo gauw bang wezen.”

Het helpt Jop toch wel een beetje. Ze strijkt het haar weg van haar voorhoofd en droogt haar tranen af.

„Denk je het echt?”

„Welja,” zegt Minnie.

Ze is ook wel een beetje bang, maar ze laat dat niet merken. Het lijkt nu wel andersom. Het lijkt nu of Minnie de oudste is. En daar komt gelukkig vader.

Hij probeert heel opgewekt te kijken, maar dat lukt niet erg. Tussen zijn bezorgde ogen is een diepe rimpel.

„De politie zal in het dorp eens rondkijken. Alles zal nog wel goed komen. Ik mag voor vanmiddag weg van de boer. Ik ga weer zoeken. Hoofd omhoog, Jop. Onze Rietje is in goede handen. Al vergeten wij haar een keer, daarom vergeet onze Hemelse Vader haar nog niet. Hij vergeet ons nooit.”

„Nee,” zegt Jop.

Ze kijkt door het raam naar buiten.

„Al vergeten wij haar een keer. . . .” zegt vader. Ze weet heel goed dat dat „wij” eigenlijk „jij” moet zijn.

En weer bidt ze zachtjes terwijl ze daar zit: „Heere, laten we Rietje toch vinden.”

Vader gaat al weer weg, de deur uit. Jop wil mee, maar ze mag niet. Ze moet eerst droge kleren aantrekken.

Als ze daarmee klaar is, en beneden komt, staat Minnie voor het raam.

„Jop, kijk es, daar komt een boerekar aan, die man op de bok zit maar te zwaaien met zijn zweep, dat kan toch niet tegen ons zijn. Kijk nou.”

„Och, wat geeft dat nou,” zegt Jop lusteloos.

Wat kan haar dat nu schelen, of er een boer zit te zwaaien met een zweep. Op het ogenblik kan haar maar één ding schelen en dat is Rietje.

Ze zal weer gaan zoeken, Minnie moet maar meegaan.

Maar als ze het zandpaadje uitlopen, houdt de boerekar net stil voor hun neus. Hun ogen worden tweemaal zo groot. Die boer draagt een dik pak in een wollen deken. En waar komt vader nu opeens vandaan?

En Henkje staat pal voor het paard, zo gevaarlijk als dat maar kan. Ze zien dat niet eens, want hun ogen zijn strak op dat pak van de boer.

De boer legt een vinger op de mond: „Zachtjes,” zegt hij, „ze slaapt.”
„Ze slaapt,” zegt die boer, dus dat is. . . . dat is. . . .
Het is Jop of ze een slag tegen haar hoofd krijgt, zo duizelig,

is ze een ogenblik. Vader steekt twee armen uit. De boer legt dat pak in vaders armen.

„Dadelijk in bed dat kind, kijken jullie niet zo benauwd, ze scheelt niets. Ze was alleen doornat van de regen, breng haar in bed, Van Doorn. Dan zal ik het je straks vertellen.”

Wie brengt Rietje naar bed?

Ze brengen haar allemaal naar bed. Vader wikkelt haar zacht uit de deken. Ze duwen een hand op hun mond om niet hard te lachen, Rietje draagt lange donkere boerenkleren en haar eigen kleren zijn er in een bundeltje bij. Ze slaapt en blijft slapen, een kleur op de wangen. Vader en Jop zijn de enigen, die niet lachen. Want die vuurrode kleur op dat gezichtje, kan dat geen kwaad?

Eindelijk ligt Rietje beneden in de bedstee. Vader wil dat zo, ze kunnen er dan een oogje op houden, en als vader vanavond gaat slapen is hij vlak bij Rietje.

„Wat gebeurt er hier allemaal?” vraagt een stem achter hen. Het is Bram, die van zijn werk komt. Vader zegt het in een paar korte woorden. Hij kijkt even in Jops ogen, die zo blij en gelukkig zijn.

En dan is de boer aan het woord. Hij kwam met zijn kar van de stad en zag een kind lopen. Het was zulk geweldig noodweer, dat hij het paard met moeite bedwingen kon. Het kind liep hard te schreeuwen en te roepen van angst en 't had niet eens een manteltje aan.

Jop buigt het hoofd en kijkt beschaamd naar de grond. Hij had gevraagd hoe ze heette. Maar na veel woorden was hij niet meer te weten gekomen dan „Rietje”. Hij had haar maar gauw opgepakt en in een paardedeken gerold. Zijn vrouw had haar uitgekleed en lekker warm gewreven en toen in bed gestopt. Bij een boer in de buurt had hij gevraagd of die het kind soms kende. Daar was net iemand op bezoek, die wist

wie Rietje was. Dadelijk toen het droog was, is hij Rietje thuis komen brengen.

Dat is het korte verhaal van de boer. Hij staat tegelijk ook

weer op.

Maar nu moet hij toch een sigaar roken van vader. Nee? Dan in zijn zak meenemen naar huis. Ze lopen allemaal met hem mee naar de deur.

Behalve Jop.

Die staat bij de bedstee en kijkt naar Rietje.

Zakt die vuurrode kleur nu wat? Het lijkt van wel.

Als Rietje maar niet ziek wordt.

De anderen komen weer naar binnen.

Jop gaat de tafel dekken, ze zet zachtjes de borden op tafel.

Ze voelt dat vader naar haar kijkt. Wat zal vader nu zeggen?

Ze durft hem niet aankijken en ze moet het toch doen.

Als ze haar gezicht naar vader toekeert ziet ze alleen maar dankbaarheid en blijdschap in zijn ogen.

Even later zitten ze aan tafel.

Voor vader gaat zitten, kijkt hij eerst nog even om het hoekje van de bedsteedeur.

Rietje slaapt rustig door, op van het lange lopen.

Dan vouwen ze allemaal de handen en sluiten de ogen.

Vader bidt, maar hij dankt ook. Vader dankt de Heere, dat ze Rietje weer terug hebben.

Dat heb ik daarstraks vergeten, denkt Jop beschaamd.

Na het amen kijken ze elkaar warm en dankbaar aan.

„Wat heerlijk, dat alles nog zo goed terechtgekomen is, hè?” zegt vader dankbaar, „we zullen maar hopen, dat het Rietje geen kwaad zal hebben gedaan. Maar dat valt, geloof ik, nogal mee.”

Het wordt een vrolijke maaltijd, ze zijn allemaal lang in spanning geweest. Bram moet alles in de puntjes weten.

's Avonds, als de kleinen naar bed zijn, zit Jop met vader en Bram aan de tafel. Nu hoort ze weer bij de groten.

Ze leest in het boek van Sjoukje, maar ze leest niet zoals ze dat vanmiddag heeft gedaan.

Ze is er niet erg bij met haar gedachten. Ze moet telkens aan vanmiddag denken.

Als dit met Rietje nu goed afloopt, wat zal alles morgen dan

weer heerlijk zijn. Bram blijft ook thuis vanavond, dat is fijn voor vader, als zij straks naar bed is.

Ze kijkt dromerig uit het raam naar buiten.

Kijk die lucht nou eens mooi zijn, vol grote witte wolken met van die lange rafelige randen er aan. Dat is nog van het onweer. . . .

Hoe is Rietje toch zo aan de loop gegaan, ze begrijpt het eigenlijk niet. Zo ver en dan zo alleen. . . .

„Nou heb ik door al die gebeurtenissen vergeten tegen de boer te zeggen, dat dat ouwe schaap een mankering aan zijn poot had,” zegt vader, „ik zal er nog even heengaan.”

„Wil ik het doen, Vader?”

„Als je wilt, ook best, jongen.”

De wekker wijst bijna halftien.

„Ga jij nou, naar bed, Jop: Je zal wel moe wezen.”

Ja, ze is moe. Ze heeft nooit geweten, dat je van spanning en angst zo moe kon zijn.

Ze staat op en geeft vader een nachtzoen.

„Wel te rusten, Jop. Dat is goed afgelopen, hè meid. Er komt heel wat kijken als je de zorg op je neemt, vind je niet? Vergeet maar nooit dat we het alléén niet kunnen. Je begrijpt me wel, hè Jop?”

„Ja, Vader,” zegt ze kleintjes.

En dan gaat ze naar boven.

Als ze uitgekled is en neerknielt voor het ledikant, moet ze even kijken naar de tekst boven haar hoofd. Dan sluit ze de ogen en zegt: „Ik dank U zo, dat U mij geholpen hebt. . . .”

De volgende morgen is Jop al heel vroeg wakker.

Als ze vader en Bram beneden hoort stommelen, glijdt ze zachtjes uit bed en gaat op blote voeten de trap af.

Ze is zo brandend nieuwsgierig naar Rietje.

„Vader, hoe is het met Rietje?”

„Kindje lief nog toe, ik schrik van je, ik had je niet horen aankomen. Wees maar gerust, hoor, het zal best loslopen. Ze heeft heerlijk doorgeslapen en ze slaapt nog. Maar jij moet naar boven, is dat nou toch vroeg rondspoken.”

„Mag ik bij Rietje in bed, Vader?”

„Nou, vooruit dan maar.”

Ze schiet in de bedstee.

Leuk is dat, nu is het net of zij moeder is. Zo ligt moeder 's morgens in de bedstee en kijkt naar vader en Bram.

Ze schuift dicht naar Rietje toe van blijdschap en dankbaarheid, dat ze zo vlak bij haar is, dat ze haar voelen kan.

Het had immers ook zo anders gekund.

Vader en Bram zijn klaar, vader zet de wekker voor haar op halfnacht en steekt een hand op.

„Dag hoor, doe je best maar.”

„Tabeh,” zegt Bram.

Ze is blij, dat vader niets zegt van: beter oppassen dan gisteren.

Ze is blij, dat vader haar vandaag toch weer durft vertrouwen.

Ze weet wel, dat ze het eigenlijk niet heeft verdiend.

Maar ze is vol moed.

Nog maar een heel klein poosje, dan komt moeder weer.

Als ze zich omdraait om nog wat te gaan slapen, wordt Rietje wakker.

Ze kijkt verbaasd naar Jop, ze is niet gewend, dat er iemand naast haar slaapt. En ze is helemaal niet gewend dat ze in de bedstee ligt.

Jop moet lachen om haar grote vragende ogen.

„Lig je niet leuk zo, Rietje?”

Het kleine ding knikt: „Waar is vader dan? Heb ik bij vader geslapen? Waarom slaap jij hier nou?”

„Vader is naar de boer, het is al morgen. Vader heeft je

gisteren in de bedstee gestopt. Je was weggelopen, weet je wel? Een boer heeft je gevonden en meegenomen in zijn kar."

„O ja . . . ja," zegt Rietje.

Ze kruipt opeens tegen Jopje aan.

„Ik was zo naf en zo bang en ik kon je nergens vinden, hè? Toen kwam die boer en ik was voor die boer ook zo bang, maar hij deed me geen kwaad, hè Jop?"

„Nee, hij heeft goed voor je gezorgd en heeft je weer thuisgebracht. Maar toen sliep je, zie je. En toen stopte vader je in de bedstee."

„Ja." Ze kruipt nog dichter tegen Jop aan.

„Leuk hè, Jop, zullen we spelen, dat we samen in een hol woonden en dat er een beer kwam, die ons opat?"

„Nee, hoor, het is nog zo vroeg, je moet lekker gaan slapen. Maar luister es, vertel nou es even aan Jop, waarom je weggelopen bent? Waar ging je toch naar toe?"

„Ik ging moeder halen, hè? Die weg op, weet je wel? Net als de auto. Ik zei toch, dat ik naar de grote weg ging en jij vond het goed."

„O . . . ja . . . ga nou maar lekker slapen. Doet je keeltje geen pijn? Nee? O, gelukkig. En zal je nooit meer weggelopen? Bij moeder kan je toch niet komen, dat is veel te ver lopen. Moeder komt weer gauw bij ons."

„Ja," zegt Rietje tevreden, „dat is fijn, hè? Dan is het feest." Ze slaapt dadelijk daarop in.

Feest? denkt Jop.

Ja, feest . . . als moeder thuis komt, dan versieren we de kamer en dan versieren we moeders stoel. Dat zal leuk zijn. Soezend over het komende feest, dommelt Jopje van Doorn in slaap.

Warme zomerdagen volgen. 's Middags als Minnie uit school komt, zitten ze samen bij het huis. Het is te warm om ver weg te gaan.

De hitte maakt Minnie kribbig en lastig. Ze is niet sterk en kan niet tegen die overdadige warmte.

Rietje en Henkje hebben er geen erg in.

Rietje is er heel goed doorheen gekomen, ze heeft niet eens kou gevat.

Vader zegt: het is maar goed dat het zulk lekker zomerweer was, dan kan het wat lijden.

Zo gaan en komen de dagen, zo begint het al heel erg op te schieten dat moeder weer terugkomt.

Ze tellen maar af, iedere avond weer. Jop staat net zo goed als de kleinen voor de kaart met kruisjes, en ziet het een na het ander verdwijnen.

Nog negen dagen, dan komt moeder.

Ze zeggen het elkaar elke dag en elke morgen.

„Nog negen dagen,“ zeggen ze en kijken elkander aan met schitterende ogen.

Net op het ogenblik, dat ze een van die negen kruisjes doorstrepen, omdat Henkje naar bed gaat, komt Sjoukje de kamer binnen.

Jop vindt het fijn. Sjoukje komt niet zo heel dikwijls, omdat ze zo ver woont, maar ze vergeet Jop toch niet.

En Jop weet ook wel wat Sjoukje komt doen.

Over twee dagen is Sjoukje jarig, dan is het feest.

Jop mag een uurtje naar buiten met haar van vader.

„Toe maar, hoor,“ zegt vader, „ga jij maar es lekker wandelen, je moet alle dagen zoveel werk doen en je doet zo flink je best. Ik ben trots op mijn dochter, hoor Sjoukje!“

Jop glanst van plezier, het is heerlijk vader dat te horen zeggen.

Ze gaan stevig gearmd het zandpaadje over naar de grote weg.

„Jop, overmorgen ben ik jarig, weet je wel? We gaan een tochtje maken met vader in de auto. Er komen twee nichtjes bij me uit de stad. Kun je om halfvijf bij me zijn? Het alleruiterste is kwart voor vijven, zegt vader. Hij moet op tijd weer in het ziekenhuis zijn, zie je. We zullen op je wachten.”

„O, dat kan wel, als Minnie uit school komt, mag ik wel weg van vader. Ik zal maken, dat ik er ben, hoor.”

Ze maakt een sprongetje van plezier.

Alles is even heerlijk, eerst dat feestje bij Sjoukje en dan komt moeder al gauw thuis. Dan duurt het nog maar zes dagen.

Die zijn immers zo om.

Ze lopen pratend tot bijna in het dorp.

Ze hebben elkaar altijd zoveel te vertellen, over school en de meester, over Jop en haar huishouden. Over de boeken, die ze allebei lezen.

Ze praten en lopen en lachen maar.

Maar eindelijk moet Jop terug. Ze komt opgewekt thuis en gaat gelijk met Minnie naar bed.

Ze zal maar niet te veel met Minnie over het feestje praten. Ze zal het wel niet leuk vinden, dat zij dat niet heeft. Maar Sjoukje heeft haar niet gevraagd. Minnie is te jong, die anderen zijn toch allemaal al een beetje ouder. Zij, Jop, is de jongste.

Ze slaapt dadelijk in als ze in bed ligt.

Twee dagen later, als Sjoukje jarig is, bindt Jop Minnie op het hart direct uit school thuis te komen. Dan mag zij op de

fiets van de boerin naar Sjoukje gaan en kan ze nog net op tijd zijn. Minnie moet dan op Rietje passen.

Minnie belooft direct naar huis te komen en verdwijnt met Henkje langs het zandpaadje.

Het is erg stil die dag bij Jop in huis. En ook daarbuiten.

De boerin is niet thuis vandaag, die is met Elsje naar een tante haar verjaardag vieren.

En de boer is meegereden met de boerin en Elsje. Die gaat tegelijk naar de markt vandaag.

Maar die stilte hindert Jop niet.

Vanmiddag mag ze uit. Het zal heerlijk zijn na al die lange dagen in het warme huisje eens helemaal buiten te zijn en met de auto langs de wegen te snorren, hoe langer hoe harder.

Haar ogen schitteren bij voorbaat al van pret.

Ze mag haar witte zomerjurk aan, die met het blauwe fluweel om haar middel. Dan ziet ze er toch ook een beetje deftig uit. Sjoukje heeft gezegd, dat dat wit zo mooi staat bij haar zwarte vlechten.

Jop kijkt naar de kruisjes op het kaartje naast de schoorsteen.

Weer schitteren haar ogen van pret.

Nog zes dagen; wat is zes dagen . . . ?

Dat betekent immers niets meer.

Over zes dagen zit moeder weer hier. Gisteren heeft moeder nog een brief geschreven. Ze leest die nog eens over, staande bij de schoorsteen.

Moeder schrijft: „Ik ben dik geworden. Ik ben haast bang dat jullie me niet meer zullen herkennen. Ik doe hier al een heleboel werk. Dat is om te wennen, zie je. Ik was de vaten en gisteren mocht ik de keuken doen. Ik was maar een klein beetje moe. Jopje, dan gaan we samen aan het werk, ik verlang er zo naar.”

Ja, zij ook. Zij, Jòp, verlangt ook zo.

O, heerlijk, om nu straks in die zachte kussens door een bos te rijden en te denken aan moeder. Te denken aan de dag, dat moeder weer binnenstapt en dat moeders stoel niet meer leeg zal zijn. Wat zullen ze blij zijn, wat zullen ze allemaal blij zijn.

Ze pakt Rietje op en danst met haar door de kamer.

„Over een paar dagen komt moeder terug, hoor je het, Rietjel”

„Moeder terug, moeder terug. . .” zingt het kleine ding. . .

Jop zet haar neer, kom, ze moet gauw het werk afmaken. Ze moet het eten voor vanavond helemaal klaarhebben. Zij mag bij Sjoukje eten.

Ze heeft een paar flessen pap gekocht, dat is gemakkelijk. En dan is er stampot voor vanavond. Dat is eigenlijk wel niks voor de zomer, maar vader vond dat het allergemakkelijkste.

Ze gaat zingend aan het werk en Rietje loopt zingend achter haar aan.

Als het vier uur is, zit Jop kant en klaar voor het raam. Ze leest Rietje voor uit een boekje en kijkt telkens of Minnie er nog niet aankomt.

Onzin natuurlijk, dat kan pas over tien minuten op zijn vroegst.

Lang duren die tien minuten, maar eindelijk zijn ze toch om. Jop gaat ongedurig voor het zijraampje staan. Van hieruit kan ze Minnie zien aankomen. Haar regenmantel ligt klaar op de tafel. Haar zondagse tasje ook.

Rietje komt naast haar staan: „Is Minnie er nog niet?”

„Nee,” zegt Jop, „ze zal zo wel komen.”

Ze berekent: als Minnie hier maar bij halfvijf is, om halfvijf

desnoods, dan haalt ze het op de fiets nog best. Ze kan heel hard rijden.

Ze trommelt ongeduldig op de vensterbank.

Kan Minnie nu voor die éne keer niet wat harder lopen? Nou ja, het kan nog wel, wachten duurt altijd lang. Het is nu een minuut voor halfvijf.

Maar de wijzer van de wekker gaat voort en Minnie verschijnt niet.

Om vijf over halfvijf is het uit met Jops geduld. Ze ziet rood en warm van ingehouden boosheid. Ze zet de fiets van de boerin tegen het muurtje buiten. Zal ze het nu nog kunnen halen?

Tranen van kwaadheid komen in haar ogen, ze houdt het in de kamer niet meer uit. Ze staat buiten het klompenhokje, Rietje vlak bij haar.

Als de boerin nu thuis was, zou ze Rietje daarheen kunnen brengen, die zou wel op haar passen.

Ze trappelt van de ene voet op de andere en geeft niet eens antwoord op de vragen van Rietje.

Ze hoort nauwelijks wat die zegt.

Ze staat met haar gezicht naar de kamer gewend. Ze kan hier vandaan de wekker zien. Kwart voor vijven. En de weg blijft stil en verlaten.

Geen kleine figuur in de verte rept zich naar huis.

Jop van Doorn, die maar een heel enkele keer driftig wordt, is nog nooit zo boos en driftig geweest als nu.

Een heftige woede groeit in haar, ze staat tegen het muurtje gedrukt en de tranen van kwaadheid lopen zo maar langs haar gezicht.

In een van de straten van het dorp loopt Minnie. Ze loopt naast Henny de Rave, haar vriendinnetje. Minnie heeft tel-

kens een ander vriendinnetje. Henny heeft een nieuw patroontje om een tasje te borduren. Minnie zet haar oren wijd open. Ze heeft ook nog wel een lapje goed thuis. En hoor nou wat Henny zegt. Als Minnie haar helpt de kleuren uitzoeken, dan krijgt ze van Henny een beetje wol, dan kan ze er zelf ook een maken.

's Zondags zien ze elkaar toch nooit, dus het geeft niets, als het eender is.

Gaat Minnie om vier uur mee kijken?

Minnie knikt, stralend van plezier.

De middag duurt haar veel te lang, het lijkt wel of die lessen rekenlessen nooit omkomen vandaag.

Minnie, die gemakkelijk en zorgeloos is, is de afspraak met Jop totaal vergeten. Ze zit dromerig te bedenken wanneer het tasje af kan zijn. Misschien als moeder thuiskomt? Ze moet groen en terra nemen en wat geel er door. Ze heeft smaak, dat weet ze wel. Die kleuren komen bij haar zondagse zomerjurk. Die is wel niet zo nieuw meer, maar als je er nou een mooi nieuw tasje bijdoet

Ze krijgt driemaal een vermaning die middag. Het draait er bijna op uit, dat ze school moet blijven. Maar Minnie doet het laatste half uur zo aandoenlijk haar best, dat ze foch met de anderen weg mag gaan.

Ze lopen dik gearmd en druk pratend en genietend naar het huis van Henny de Rave. Dat is nog een aardig eindje van school af.

Henny's moeder is niet thuis. Henny zoekt de restjes wol uit de kast, ze staan te keuren en te kijken, voorovergebogen.

„Ik moet het volgende week al af hebben,” vertelt Henny, „dan is Liesje Fonkers jarig. Zeg, heb jij gehoord dat Sjoukje vandaag haar hele klas op repen chocola getraceerd heeft, omdat ze jarig was? Fijn hè, als je zo rijk”

Maar ze maakt haar zin niet af, want Minnie heeft alle wol neergegooid en kijkt haar met ontstelde ogen aan.

„Kind. . . . Sjoùkje. . . .? Ik moet naar huis. . . . Jop zou. . . .”

Ze schiet de kamer uit, de gang in, vliegt de achterdeur uit, het plaatsje over, de weg op.

Henny holt haar na en roept: „Wat doe je toch? Is er wat ergs?”

Maar Minnie holt door, ze loopt hijgend en dravend langs de weg.

Ze haajt het nooit, ze haajt het nooit. Want ze heeft op de klok van het gemeentehuis gezien dat het al over halfvijf is en het is nog zo'n verschrikkelijk eind lopen.

Henny de Rave geeft het op. Ze kan Minnie onmogelijk meer inhalen. Ze haalt de schouders op en gaat terug. Ze zal morgen op school wel horen, wat er aan de hand is. Wat een malle, die Minnie.

Maar Minnie holt door, aan één stuk.

Ze weet onder alles door, dat het niet goed is zo hard te lopen. Maar ze wil doorzetten.

Als het maar niet zó'n verschrikkelijk lang eind was. Ze houdt soms een hand in haar zij, om een stekende pijn daar.

Ze moet eindelijk wel langzamer gaan lopen, omdat het met geen mogelijkheid vol te houden is.

Eindelijk krijgt ze het huisje in het zicht, ze weet dat het toch al lang veel te laat is nu. Misschien, hoopt ze nog, misschien is vader al thuisgekomen en is Jop toch nog weggegaan.

Maar vader komt altijd pas over vijven, soms pas om halfzes. Ze gaat toch weer hard lopen nu ze hun huisje ziet staan, hier van de weg af.

Ze komt hijgend en blazend het zandpaadje ophollen.

Ze ziet Jop het klompenhokje uitkomen, recht op haar af.

Ze wil zeggen: „ik was het vergeten. . . .” maar ze heeft er geen tijd voor.

Want Jops woede en drift schieten op haar af, als twee boze armen die haar grijpen willen. Ze denkt nog een ogenblik, dat ze Jop nooit zo boos heeft gezien.

„Jij, jij,” hijgt Jop, wit van woede, „jij bent gemeen, geméén ben je. Ik. . . . ik kan altijd hier alleen zitten, altijd kan ik het werk doen en als ik eens wat heb, kom jij niet naar huis. Gemeen ben je, echt een valserd, hóór je dat? Nooit wil je me helpen, altijd kan ik alles alleen doen. Wie moet de vaten wassen 's avonds? Jòp, hè? Jop is overal goed voor, goed voor het vuilste en ergste werk. Ik moet altijd hier in huis zitten. Ik heb nooit wat.”

Daar. . . . nu heeft ze aldoor medelijden met Minnie gehad, omdat die zo wit kon zien. Nu heeft ze zich opgeofferd zonder veel woorden en de vaten en het werk bijna altijd alleen gedaan. Nu heeft vader Jop daarom geprezen en in dit ogenblik gaat Jop haar dat allemaal voor de voeten gooien, in dit ogenblik van woede gaat ze dat Minnie verwijten.

Ze merken geen van tweeën, dat Rietje schreiend neerzakt op de grond en onder het geraas van Jops stem door, huïlt om moeder.

Jop, die zelden driftig wordt, kan zich met geen mogelijkheid meer beheersen. Ze leunt tegen de muur van het klompenhokje, duwt een arm daartegen en snikt woedend en hartstochtelijk.

„Ik. . . . ik heb nooit wat. . . . nooit en nooit heb ik es wat. . . . akelige meid.”

Ze horen geen van tweeën dat vader naar binnen komt, ze merken dat pas als Rietje schreiend naar hem toevliegt.

„Wat is hier aan de hand?”

Nòg eens schieten Jops drift en woede los. Voor Minnie iets

kan zeggen, wijst haar vinger de schuldige aan:

„Zij, zij is gemeen, gemeen, een echte valserik. Ze laat me hier zitten wachten en nou kan ik niet meer mee. . . . Ik. . . . ik. . . . ik heb nooit wat, wèrken, daar ben ik goed voor!”

Ze gooit nog eens het hoofd op de armen.

Het lijkt even of vader wat rechter gaat staan. Hij pakt die arm van Jop en trekt die weg van de muur.

Zijn stem is streng en hard, als hij zegt: „Ga jij naar boven, dádelijk, Jop. En denk eens na over wat je daar voor taal uitslaat.”

Hij wijst naar Minnie: „En ga jij in de kamer.”

Jop gaat grienend en verongelijkt de trap op.

Ze heeft verschrikkelijk medelijden met zichzelf.

Zie je wel, niemand begrijpt haar, niemand geeft wat om haar.

Vader ook al niet meer. Het kan niemand iets schelen, dat zij niets heeft vanmiddag, dat dit zomaar voorbijgaat.

Nu wordt ze ook nog naar boven gestuurd, zij, een van de groten.

Ze gooit zich balorig op het bed. Een ogenblik glijden haar ogen langs de tekst boven het ledikant, maar ze wendt die dadelijk af en mokt verder. Als moeder er maar was. . . . die zou haar wel begrijpen. . . . moeder is heel anders.

Moeder. . . .

Móeder. . . .?

Ze ligt opeens heel stil en vecht met twee dingen tegelijk en luistert naar twee stemmen tegelijk. Die ene stem zegt: moet jij naar moeder verlangen? Is moeder anders? Lijk jij een beetje op moeder dan? Dat wou je toch zo graag? Het lijkt er niet erg op.

Die andere stem zegt: ze willen jou overal voor gebruiken,

iedereen heeft jou nodig en als jij eens iemand nodig hebt, laten ze je zitten. . . .

Jop van Doorn vecht, daar bóven, alléén. . . .

Ze vecht op haar leven af. . . . want die laatste stem is veel harder en luider dan de eerste.

Ze gaat rechtop zitten en kijkt door het kleine zolderraampje. Haar woede en boosheid verdwijnen. Er komt wat anders voor in de plaats.

Eerst een verdriet, omdat ze nu niet mee kan.

En dan een heel ander verdriet. . . . een verdriet, dat verschrikkelijk pijn doet van binnen.

Nòg eens moet ze langs het ledikant omhoog kijken, maar nog eens wendt ze snel het,hoofd af.

Ze vergeet de auto, ze vergeet Sjoukje en de nichtjes.

Er blijft maar één ding.

Vader, die zei: „Vergeet maar nooit, dat we het alléén niet kunnen. . . .”

Ze trekt haar knieën op en slaat de handen er om heen.

Nu is vader boos op haar en Minnie is. . . . Nee, nu maar nie' aan Minnie denken.

Vader is boos. . . .

En plotseling denkt ze aan die àndere keer, met Rietje. Toen vader helemaal niet boos was en haar geen enkel verwijt maakte. . . .

Wat heeft ze eigenlijk allemaal gezegd tegen Minnie. . . . ze weet het niet half meer. . . .

En voor de derde keer moet ze naar die tekst kijken, maar nu wendt ze haar hoofd niet dadelijk af. Ze blijft er lang naar kijken. Ze wordt daar rustig van. De zon valt door het hoge raampje naar binnen en schijnt op die letters, zwart en rode letters door elkaar.

„Jopje!” roept vaders stem onderaan de trap.

Ze schrikt op en gaat staan naast het bed. Ze strijkt haar verward haar naar achter.

„Kom eens beneden, Jopje.”

Ze gaat maar heel langzaam en schoorvoetend de trap af naar beneden.

Ze ziet er tegenop Minnie terug te zien, ze weet niet wát ze tegen haar moet zeggen.

Maar Minnie is niet in de kamer. Vader is er alleen.

„Ga daar eens zitten, Jop.”

Ze herademt. Dat is vaders gewone stem weer, niet die harde strenge stem van daarstraks.

Ze zit in moeders stoel bij het zijraam.

„Ik heb met Minnie gepraat, Jop. Ze had het vergeten. Ze is erg zorgeloos en gewend om aan zichzelf te denken. Dat is een grote zonde. Toen Minnie dat zo zei, moest ik opeens aan die middag denken, dat Rietje weg was. . . . Weet je dat nog?”

Ze buigt diep haar hoofd en krijgt een gloeiende kleur van schaamte.

„Je begrijpt me wel, hè Jop? We moeten elkaars fouten leren vergeven. Dat is wel eens moeilijk. Als je nu maar goed weet, dat je verkeerd deed, met dadelijk te gaan schelden. Je moet maar veel aan de Heere Jezus denken. Hij heeft zo verschrikkelijk veel voor ons geleden. Juist om onze zonden weg te nemen. Dat weet je immers wel? Nu wil Hij ook van ons, dat we tegen de zonden vechten. Jij en ik en iedereen die van Hem zijn mag. Je zei zo: ik heb nooit wat. Je had zo'n verschrikkelijk medelijden met jezelf. Ik zal je wat anders zeggen, Jop. Je bent een Kóningskind!”

Haar hoofd schiet met een ruk omhoog, dat woord herhaalt zich in haar: Kóningskind? Kóningskind? . . .

„Ja, Jop, een Koningskind, omdat je in een gezin geboren bent, waar we elke dag bidden om dicht bij de Heere te mogen leven. Omdat jij weten mag, dat de Heere ook voor jou gestorven is. Denk daar maar eens goed over na. En roep niet dadelijk van: ik heb niks. Al zijn we niet rijk in geld, we zijn rijk omdat we van de Heere Jezus zijn. Er zijn geen schatten in de wereld, die daar boven uitgaan. Ga nu maar naar buiten, ik moest je dit alles zeggen, omdat je al zo groot wordt. Omdat je het nu goed moet gaan begrijpen“

Daar staat ze buiten. Daar gaat ze over het zandpaadje, daar loopt ze even later op de grote weg, tussen het wijde land.

Jopje van Doorn met haar witte feestjurk aan.

En in haar hart groeit een stil en zacht geluk. . . .

Ze kan het niet onder woorden brengen, ze weet niet goed waarom dat zo opeens in haar hart groeien komt.

Ze zou naar vader en Minnie toe willen gaan en ze een zoen geven, zomaar.

Ze zou naar moeder toe willen gaan en zeggen: nou heb ik het helemaal verkeerd gedaan. Ik heb er spijt van. . . . het is al over. . . .

En al die woorden van vader. . . . al die woorden. . . . die ze niet meer vergeten wil, nooit meer vergeten wil.

Voor al dat éne. . . . koningskind. . . . kóningskind. . . .

„Jòpjet“

Ze staat stil en kijkt om.

Minnie holt naar haar toe, midden over de weg. Haar blond haar fladdert op haar rug.

„Jop, hoor es, de dokter is er met de auto. . . . en Sjoukje en die nichtjes. Het tochtje hebben ze al gemaakt, maar ze komen je halen voor het eten en dan mag je verder bij Sjoukje blijven.“

„O já mäg het vindt vader het goed?”

„Ja, vader staat bij de auto, ze wachten op je. Kòm nou!”

Ze lopen samen terug langs de weg.

Minnie kijkt even opzij naar Jops gezicht, dan waagt ze een vraag.

„Jop hoor es, ben je niet meer boos op me? Ik vind het zo jammer”

Ze steekt opeens haar arm hartelijk in die van Minnie: „Wel-nee, meid, al lang niet meer ik vergeet toch zeker ook wel eens wat”

En dan lopen ze dicht naast elkander naar huis.

Vader, die hen zó ziet aankomen, moet zich omdraaien.

Want daar zou hij nou, grote vent, die hij is, de tranen van in zijn ogen krijgen. En dat zou toch al te dwaas zijn.

IX

WEER THUIS

Vijf dagen nog.

Wat zijn vijf dagen?

Elke dag is stralend en blij voor de Van Doortjes.

Elke dag brengt hen dicht bij moeder, brengt moeder dicht bij hen.

Ze schuiven lachend moeders stoel mee aan tafel en zeggen: „Over vijf dagen is moeders stoel niet leeg meer.”

Dokter en vader zullen moeder halen.

Vijf dagen, vier dagen, drie dagen.

Jop heeft het druk. Het hele huisje moet een extra beurt hebben voordat moeder komt. Het koper moet glanzend glimmen, de ruiten moeten blinken en het plaatsje moet schoon-geschrobd en proper zijn.

Een dag tevoren brengt de boerin een grote tulband.
„Kijk eens, die heb ik gebakken voor jullie.”
De boerin staat groot en deftig in hun kleine kamertje.
Dat is toch aardig. Henkje zou er tegelijk maar aan willen be-
ginnen, maar dat mag natuurlijk niet.

Jop zegt: „Gaan jullie maar bloemen zoeken in het land.
Morgen gaan we de kamer versieren.”

Ja, hoe kunnen die twee laatste dagen nu zo vreselijk lang
duren?

Moeder komt Woensdag thuis, dan kan dokter net een poosje
weg, als er tenminste niets bijzonders in de weg komt. Ze
zullen om twee uur afrijden.

Vader zegt: „Als wij weg zijn, moet je de kamer pas versieren, Jop. Dan hebben jullie wat te doen, anders duurt het wachten zo lang.“

Ja, daar heeft vader gelijk in, zij had vandaag al willen beginnen.

Ze zijn er allemaal tevreden mee, ze waren stuk voor stuk al bang dat ze er niet bij zouden zijn, bij de versiering. Woensdagmiddag is een vrije middag, dat komt prachtig uit.

De morgen duurt lang. Jop is met Rietje alleen. Rietje heeft honderd en een vragen. Wanneer moeder komt, en hoe de stoel er uit moet zien en of de tulband op tafel mag staan en of zij er alvast een stukje van mag hebben.

Jop geeft zo goed mogelijk overal antwoord op. Haar ogen stralen.

Ze heeft bedacht, dat ze vanmiddag allemaal hun zondagse kleren zullen aandoen, als ze klaar zijn met versieren. Ze moet ook nog even die laatste ansichtkaart van moeder overlezen, daar staat nog heel wat op.

Werk is er vanmorgen niet zoveel.

Ze heeft deze dagen hard gewerkt, alles blinkt en glimt haar zo toe, dat ze om elf uur niet goed meer weet, wat ze doen moet.

De aardappels en de groente staan klaar in het water. Dat hoeft zo maar opgezet vanavond. Ze heeft gisteravond een pudding gekookt. Dat gebeurt bijna nooit. Niemand weet ervan, ze heeft het gedaan toen ze allemaal naar bed waren.

De boerin heeft een extra stukje vlees gebraden. Nu eten ze vlees midden in de week, ook dat gebeurt bijna nooit.

Alles is klaar. Het moest nu maar gauw twaalf uur worden, dan komen Minnie en Henkje naar huis. Dan is het hier niet zo stil meer.

Nu komt er weer een eind aan, dat zij het moedertje hier is.

Ze verlangt zo naar moeder, voor zichzelf en al de anderen.
„Je bent een koningskind,” heeft vader gezegd.

Koningskind. . . . dat woord, dat ze niet meer vergeten kan.
„Jop, hoor es, ga je mee bloemen plukken, ik weet zulke mooie, maar ze staan heel ver.”

„Ja goed, Rietje.”

Het is wel leuk nu buiten te lopen, dat gebeurt anders nooit. Ze lacht even van plezier, vandaag gebeuren er allemaal dingen, die anders niet gebeuren. Leuk is dat.

Het is al bij twaalfen, als ze terugkomen met een heleboel zwanebloemen in hun armen.

Kwart over twaalfen zijn Minnie en Henkje al thuis. Ze hijgen van het harde lopen. Ze weten zelf niet waarom ze zich zo gehaast hebben. Moeder is er toch nog lang niet. Maar op school hadden ze net een gevoel of moeder er al zijn zou, als ze thuiskwamen. Dat is natuurlijk niet waar.

Daar is vader ook al.

Hij moet zich nog verkleeden en wassen. En zijn brood eet hij nu voor een keer thuis op.

Precies om twee uur is de dokter er.

Vader stapt in.

Dokter zegt, dat Rietje en Henkje ook wel meemogen, als ze graag willen.

Jop zegt: „Dan moeten ze maar kiezen, meegaan of de kamer versieren.”

Ze willen allebei de kamer versieren, dat vinden ze toch het mooiste.

Ze zwaaien naar de auto en gaan dan op een holletje het zandpaadje weer naar huis.

En daar beginnen ze. De bloemen komen in vaasjes te staan. Moeders stoel krijgt papieren rozen op zijn leuning, hij

staat in het hoekje bij het raam, waar moeder altijd gezeten heeft.

En dan komt Bram de kamer in.

Hij heeft een arm vol slingers en vlaggetjes in zijn zwarte handen.

„Kijk eens, die lagen bij de boer. Ik vroeg of ik ze hebben mocht voor de kamer. De boer zei: Neem ze maar mee en help ze thuis maar even.”

Nu wordt het nog mooier. Daar wandelt die grote Bram zomaar over de tafel.

Jop spreidt er in allerijl een paar kranten over uit.

Van het raam, langs de lamp en zo naar de deur, komen kleurige slingers te hangen. Ze kijken er verrukt naar met warme lachende gezichten.

Op de spiegel gaat Bram wat schrijven met een vetkaars.

„Welkom thuis,” lezen ze hardop.

O, het is prachtig. Zo'n prachtig feest hebben ze nog nooit gehad.

Er zingt iets in Jop, aldoor zingt er iets in Jop.

Ze zou wel hardop willen zingen nu, maar dat doet ze niet.

Om vier uur is alles klaar.

Ze zijn er moe van. Bram gaat op een holletje terug naar de boer.

Jop zet de tulband midden op tafel en de kopjes er omheen voor straks.

Ze zegt: „Nou weet ik nog wat. Nou trekken we allemaal onze zondagse jurken aan.”

Er gaat een gejubel op. Rietje vliegt haar zomaar om de hals van plezier.

Een half uur later zitten ze kant en klaar.

Ze moeten lachen van spanning en zenuwachtigheid.

Jop is wel de grootste, maar ze kan toch even moeilijk stilzitten als de anderen vandaag.

Ze zegt: „Zullen we aan de weg gaan staan, allemaal? Dan zal je moeder zien kijken.”

„Ja, dat doen we.”

„Maar kalm, hoor,” vermaant Jop, „denk om je kleren, dat er niks aan komt.”

Henkje is zo dwaas en opgewonden, hij knikt potsierlijk naar Jop en zegt:

„Ja, moeder.”

En daar moeten ze dan allemaal weer schaterend om lachen.

Ze lopen als eendjes achter elkaar over het zandpaadje.

Van de kleinste af: Rietje, Henkje en dan Minnie en eindelijk Jop.

Popelend staan ze op de grote weg.

Opeens pakt Jop Rietjes hand vast.

„Stil,” zegt ze zenuwachtig, „ik hoorde de toeter van de auto.”

„Welnee, meid,” zegt Minnie.

Maar Jop knikt.

Ze kent het geluid van die auto immers zo goed. Ze heeft dat zo dikwijls gehoord bij Sjoukje thuis.

Ze kijkt ingespannen naar de bocht van de weg.

O, werkelijk, daar komt een auto de hoek om.

Jop grijpt met haar andere hand Henkje vast, maar een stem achter haar zegt: „Laat maar los, ik neem Henkje wel.”

Het is Bram, die achter hen staat.

Hij wil dat niet weten, maar hij heeft op het land almaar uitgekeken en toen ze allemaal naar de weg gingen, is hij langzaam achter hen aan gekomen.

De remmen knarsen.

Ze verdringen elkaar voor het portier. Ze zien moeders lachend gezicht naast vader.

Vader springt het eerst naar buiten, hij helpt moeder uit de auto.

Zo staan ze opeens bij elkaar.

De dokter denkt: Ik kan daar beter niet bij zijn, die mensen moeten alleen wezen nu.

Hij roept: „Dag hoor!”

Ze horen dat nauwelijks, alleen vader en moeder roepen: „Dank u wel, hoor dokter!”

En dan hangen ze aan moeders hals, Rietje en Henkje, en Minnie.

Ja, en Jop ook, Jop net zo goed.

En dan Bram, Bram geeft moeder midden op de weg een klinkende zoen op iedere wang.

Ze moeten daar weer schaterend om lachen.

Nu gaat het in optocht langs het paadje. Moeder met Rietje en Henkje ieder aan een arm.

Minnie en Jop er achter. Vader en Bram daarna.

Nu hangen ze niet meer aan Jops arm, nu gaan ze zomaar naar moeder. Maar het verdriet haar helemaal niet. Ze is veel te blij, dat ze moeder weer hebben.

Moeder slaat de handen in elkaar als ze de kamer binnengaat: „Maar maar dat is dat had ik nooit kunnen dromen. Wat is dat lief van jullie.”

„Lief” een woord van moeder.

Een woord dat ze niet meer gehoord hebben hier, echt van moeder.

Ze duwen moeder zachtjes in haar stoel en wijzen naar de slingers en de rozen en de tulband.

„Bram heeft ook geholpen,” zegt Rietje.

Jop ziet, dat Bram er een kleur van krijgt.

Wie had nou gedacht, dat Bram verlegen kon zijn!!!!

Vader snijdt de tulband aan met een heel groot mes en Jop schenkt thee in de kopjes.

Rietje en Henkje zijn niet bij moeder weg te slaan, hoe vaak vader ook zegt, dat ze moeder nu eerst eens moeten laten uitrusten.

„Och, laat maar,” lacht moeder, „ik ben zo blij, dat ik ze weer bij me heb. Och, och, dat jullie die kamer nou toch zo prachtig versierd hebben!”

En daar komt Bram naar beneden, óók op zijn zondags. Ze hebben niet eens gezien, dat hij naar boven was gegaan.

Jop zegt: „Zal ik de aardappels nu opzetten, Moeder? En de groente?”

Ze lacht er bij van plezier.

Het is zo'n heerlijk zorgeloos en luchtig gevoel, dat nu weer aan moeder te kunnen vragen.

„Ja, moedertje twee, zet jij de aardappels maar op.”

Dat werkt zo aanstekelijk, dat Rietje en Henkje, Minnie en zelfs Bram haar „moedertje twee” toeroepen.

Jop vindt het fijn.

Het is heerlijk dat ze niet meer moedertje één is, maar toch nog moedertje twee.

Als ze aan tafel zitten, zegt moeder: „Hebben jullie al die tijd zo lekker gegeten bij mijn moedertje twee? Als moedertje één het nou ook maar zo goed kan, Jop.”

Ze krijgt een kleur van plezier en trots.

En dan eindelijk zet Jop de pudding op tafel.

Rietje en Henkje geven een kreet van vreugde. Zelfs Minnie, die toch al groot is, wipt heen en weer op haar stoel.

„Dat hebben we niet altijd gehad,” zegt vader lachend, „dat is om moeder.”

Die woorden klinken in hen na, terwijl ze hun hoofden buigen en van de pudding eten.

Om moeder

Als ze klaar zijn leest vader uit de bijbel.

„Loof de Heere, mijne ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden”

Ze begrijpen wel, waarom vader dat leest, ja zeker, al praten ze er niet over, daarom begrijpen ze het wel. Behalve Rietje misschien, die is nog zo klein

En vader dankt.

Voor moeder dankt hij vanavond, misschien hebben ze nog nooit zo goed geluisterd.

En dan is het hoog tijd voor Rietje en Henkje om naar bed te gaan. Het is laat geworden met het eten.

Een uurtje later gaat Minnie ook.

Nu zijn alleen de groten nog op.

Jop zit aan tafel, vanavond leest ze niet. Vanavond praten ze zo maar wat in die vrolijk versierde kamer.

„Ga je mee een klein eindje om, Vader?” vraagt Bram.

„Ja goed,” zegt vader, „Jop heeft nu toch gezelschap, nu blijft ze niet alleen.”

En opeens staat vader op en geeft moeder een zoen: „Het is toch zo fijn, dat moeder weer bij ons is, hè Jop?”

Ze knikt stralend.

„Ja,” zegt moeder, „ik ben er heel erg dankbaar voor. Maar ik ben ook dankbaar voor wat Jop voor ons heeft gedaan.”

Jop moet even het hoofd buigen, ze zegt: „Het . . . het ging niet altijd goed, hoor Moeder”

Vader legt zijn hand op haar schouder.

Zó heeft vader zijn hand op haar schouder gelegd toen ze de laatste dag van school thuis kwam.

„Ik heb zo vaak aan die tekst van de meester gedacht, Jop,” zegt moeder.

Daar wordt Jop stil van.

Daar moet ze peinzend van uit het raam kijken naar de donkerwordende lucht boven het land. . . .

Heeft moeder daar ook aan gedacht?

Moeder en zij samen? Aan hetzelfde? Aan diezelfde woorden?

„Ja, Jop, daar moest ik vaak aan denken. Als we dàt maar nooit vergeten. Allemaal bedoel ik. Jij niet alleen, en als we jòng zijn niet alleen. Maar ook als we ouder worden. . . . Wij ook, vader en ik en iedereen. . . . Ook als we héél oud worden. . . . Dàn is het goed. . . .”

Het is zo stil na deze woorden, zo stil in de kamer.

Jop kijkt naar vader, die nu weer naast de stoel van moeder staat. Ze kijkt naar zijn ernstig en dankbaar gezicht. Ze kijkt ook even naar Bram. Er is iets zachts op het gezicht van Bram, nu hij dat naar moeder houdt gekeerd.

Jop glimlacht zachtjes.

Koningskind. . . . denkt ze, ik ben een kóningskind. . . .

INHOUD

	Blz.
I. De laatste schooldag	7
II. De eerste dag thuis	22
III. Moeder gaat weg	30
IV. Toen moeder weg was	41
V. Toen Jop alleen was	55
VI. Naar moeder	76
VII. Rietje	85
VIII. De verjaardag van Sjoukje	102
IX. Weer thuis	114